

ספר

עמוד ב אבילות

יראים

כו

סימן עא [קלה].

עמוד יז (א)

שרץ המים. הוזהר עליו היוצר בפ' שמיני ובראה אנכי דכתיב כל אשר (א) לו סנפיר וקשקשת במים בימים ובנחלים מכל שרץ המים. ותניא באלו טרפות [פ"ו א'] אין לו עכשיו ועתידין לגדל אחר זמן כגון הסולתנית והפעיון הרי זה מותר. יש לו עכשיו ועתיד להשירן בשעה שעולה מן המים כגון אקונס ואפרנס וכספסטים הרי זה מותר. ומעמא (ב) דאין לו לגמרי משמע, וכי אסר רחמנא באין לו סנפיר וקשקשת דוקא במים נובעין דומיא דמים ונחלים, אבל נדילים בבורות שיחין ומערות והגדל בכלאים (ג) אפי' אין לו סנפיר וקשקשת מותר. דתניא באלו טרפות [פ"ו א'] מכל אשר במים כלל בימים ובנחלים פרט וכל אשר אין לו סנפיר וקשקשת במים כלל, כלל ופרט וכלל אי אתה דן אלא בעין הפרט מה הפרט מפורש מים נובעין אף כל מים נובעין. אירבו להו חריצין ונעיצין לאיסורא אימעיטו להו בורות שחין [ומערות] להיתירה אע"ג דמקרא לאו הכי כתוב אמר רבי (ד) אמרי במערבא כ"מ אתתה מוצא שני כללות הסמוכין זה בזה המל פרט ביניהם ודונם בכלל פרט. ותנא דבי ר' ישמעאל במים במים ב' פעמים אין זה כלל ופרט אלא ריבה ומיעט, במים ריבה בימים ובנחלים מיעט, במים חזר וריבה מאי רבי חריצין ונעיצין לאיסורא, ומאי מיעט [מיעט] בורות שיחין ומערות להיתירה. ותני מתתיה בר יהודה (ה) שיחין ומערות שהן עצורין בכלים ומוציא אני חריצין ונעיצין שאין עצורים בכלים:

סימן עב [קלג]

חגב טמא. לא נכתב לאו בהדיא אלא בכלל שרץ העוף בשאין לו סימני טהרה של חגבים, בפרשת ויהי ביום השמיני. אל תשקצו את נפשותיכם בכל השרץ השורץ (על הארץ) כלל כל השרצים. ובשכיל שהוא מין בפני עצמו כללתיו לבדו, בסימני (א) חגבים טהורים תנן באלו טרפות [פ"א א'] ובחגבים כל שיש לו ארבע רגלים וארבע כנפים וקרסוליים וכנפיו חופין את רובו. ר' יוסי אומר ושמו חגב. קרסולים הן כעין רגלים קטנים הסמוכין לראשו חופין את רובו [פ"א א'] אמר רב יהודה אמר רב רוב ארכו ואמרי לה רוב הקיפו. אמר רב פפא הלכך בעינן רוב ארכו ורוב הקיפו. ואלו הסימנים למדו באלו טריות ממיני טהרה המפורש בפרשה ארבה סלעס חרגול [חגב] לא מצאו סימנים השווים בכלם כי אם אלו בלבד. ותניא אין לו עכשיו ועתיד לגדל לאחר זמן [כגון] הוחל הזה הרי מותר. אמר ר' אלעזר ברבי יוסי אשר לו (ב) כרעים אעפ"י שאין לו עכשיו ועתיד לגדל לאחר זמן:

סימן עג [קנא]

עמוד יח

שלא לשקץ את הגוף. הוזהרה תורה לישראל בפרשת ויהי ביום השמיני דכתיב אל תשקצו את נפשותיכם

תועפות ראם

(א) עמוד י"ז. איני מצין דברים אלו וכמ"כ בס' ע"ג שכ' שם עמוד י"ח וכן בס' פ"ז כתב אח"כ כ"ב.
(א) אשר אין לו סנפיר וקשקשת בימים וגו' כ"ל. (ב) וטעמא כו' הנה בתי"כ י"א י"ב דרשו מדכתיב כל אשר אין לו סנפיר וקשקשת במים שקץ הוא לכם דיתירא הוא אלא לגמל בך אף שמעירו כשעולה ליבשה כל שהי' לו צמים מותר עיי"ש בזהו"ס וא"כ מעט רבינו דאין לו לגמרי משמע הוא לרישא דברייתא אין לו עכשיו ועתיד לגדל אחר זמן כו' הרי"ז מותר והחשוב' בע"ז ל"ט א' ד"ה אין כ' דד"ז לגמל מדכתיב אין לו ודרשין עיין עליו וכ"ל הרשב"א בתי' לחולין שם ועיין תו"ס פ"ב דיבמות מ"ה ואפשר דנס רבינו כיון לזה העטם ועיין בב"ר ספ"ח דכ"מ שנאמר אין לה הוה לה וצ"פ שם, וע"ד הנרש"ס חולין שם דדרשין מו"ז דוכל אשר אין לו דמוסיף על ענין ראשון אחת תאכלו וכן כל אשר אין לו כר"ה ד"ז וערכין י"ח. (ג) ז"ל כנלים. ש"ס. (ד) ז"ל רבינא ובנדפס אביי [הנרש"ד]. (ה) מרבה אני בורות שיחין כו' כנלים ומוציא כו' כנלים כ"ל וגי' הנדפס יסודה בר מתתיה ועיין ספ"ד סדר הו"א סוף אות מ"ם ותראה שכן הי' גירסת היוחסין:
(א) וסימני כ"ה ננדפס. (ב) קרי והכתיב לא ומה דרשו אעפ"י כו' ועיין חולין ס"ה א' תוד"ה אע"פ ובסוף דברי החס"י יס"ט וז"ל דכל זרה שאינה לישראל ולאומות אינה זרה וכמ"ס במדרש דברים רבה פ"ב סכ"ב.

פי' אל תמאסו עצמכם ואל תאכלו במאוס ובשיקין כדאמר רב ביבי בר אבוי באלו הן הלוקין [ע"ז נ'] האי מאן דשתי מיא (א) בקרנא דאומנא עובר בבל תשקצו ואמרינן נמי בשבת פר"ע [ז' נ'] רב כהנא הוה קאים קמיה דרב והוה קא מעבר שושיבא אפומיה, פי' הגב הי מהור. א"ל שקליה דלא ליטרו מיכל קא אכלי ליה ועבר משום בל תשקצו. פי' באוכל כל דבר הי ואמר רבא מאן דמשהי בנקביו עובר בבל תשקצו. למדנו שהזהיר הבורא שלא ימאסו ישראל לא באכילתם ולא בענינים כי אם ינהגו עצמם בקדושה וכבוד כדתניא באלו דברים [נ"ג ז'] והתקדשתם אלו מים ראשונים והייתם קדושים אלו מים אחרונים, כי קדוש אני (ב) למדנו מזה שהמפליג עצמו בשיקין ממנהג שכיניו ומבני עירו עובר בלאו:

סימן עד [שצג]

קדש טמא. הזהיר היוצר שלא לאכל בשר קדש מזבח בטומאת עצמם בין קדש קדשים בין קדשים קלים, בדכתיב בפ' צו את אהרן, אם האכל יאכל מבשר זבח שלמיו ביום השלישי לא ירצה וסמין ליה והבשר אשר יגע בכל טמא לא יאכל:

סימן עה [קפד]

ערלה הזהיר עליה הכתוב בפ' קדשים תהיו, דכתיב כי תבואו אל הארץ ונטעתם כל [עין] מאכל וערלתם [ערלתו] את פריו וגו' [ערלה נזהגת בכל דבר הנקרא אילן והוא עושה פרי מאכל אדם, רכתיב ונטעתם כל עץ מאכל במאכל אדם משתעי קרא, דתניא (א) בת"כ, כי תבאו יכול שש באו [לעבר הירדן] ת"ל אל הארץ (ארץ) הארץ המיוחדת. כי תבאו ונטעתם פרט לשנמטעו גוים עד שלא באו ישראל [לארץ] יכול שאני מוציא את שנמטעו גוים משבאו ישראל לארץ ת"ל כל עץ מאכל, מכאן אמרו שמצאו אבותינו (ומצאו) נטוע פטור, נטעו עד (ב) שלא כבשו חייב, ונטעתם פרט לעולה מאליו פי' לרבים וכתב (ג) כדתניא בתוספתא העולה מאליו לרבים פטור מן הערלה, אבל העולה

תועפות ראם

(א) מיא בקרנא דאומנא כו' כ' הריטב"א בחי' למכות שם על שם רבינו מאיר הלוי ז"ל שגראה דס"ל שזה אסור תורה אבל כל המפרשים ז"ל כתבו שאינו אלא מדרבנן וקרא אסמכתא בעלמא כאידך דהמשה נקביו עכ"ל הריטב"א ועיין ת"ש סי"ג סק"ב וכו"ל שם בזה"ל ולשון הסמ"ג לאוין ס"ס קמ"ח נוסח לדעת דלאורייתא הוא ובסמ"ק לאוין פ' מנה שלא להסחות נקביו וכו' דנכלל זה שלא יאכל דבר מלאם ובהנ"ה שם דלפילו רק מלאם בשנינו ט"כ אין בידי להכריע עכ"ל הת"ש וזכרת רבינו הרא"ש כ' השם חדש דכ"ל דכל תשקצו הוא אסור דלאורייתא מיהו אין לוקין על לאו זה דכבר כתב רבינו בס"י ע"ב דלאו זה כולל כל השרצים כו' עיי"ש וכו"ל כיון לאו שכללות ואין לוקין עליו. (ב) זה שמן הטוב כ"ל ועיין סי' תנ"ד (הגר"א):

(א) ותניא כ"ל [הגר"א]. (ב) עד שלא כבשו, ונמשך ב' פ"א דערלה הגי' אע"פ שלא כבשו ועיי"ש ברע"ב ספי' נטעו בין ישראל בין נכרי כו' והתו"ט שם בזה"ל והנכרי כתב לפרש בין נטעו נכרי היינו נמי דוקא כשנטעו הנכרי לישראל עיי"ש אבל הרדב"ז סי' תק"פ כתב וליכא למימר דנכרי הו"ע לישראל עסקין דלומי' דמיעוטא דרישא מרבינן בסופא וכי היכי דבריטא איירי בשל נכרים סופא נמי בשל נכרים והביא ראיה מכאן דערלה נזהגת בשל נכרים עיין ע"ז סי"ג ב' חוד"ה אין ועיין ספר מנחת חינוך מ' רמ"ז אות ח' שלא זכר שם דברי הרדב"ז ועיין מש"כ בסוף סימן. (ג) וכתב. הגאון רא"ד שליט"א כתב על חובה זו "מיותר" ובאמת נזכרם ליתא ואני אימר דז"ל וכת"ק ור"ל ת"ק דר"י שנתוספתא שהביא רבינו בסמוך הנוטע לרבים חייב ר' יהודה פטור ומפרש שם דת"ק סובר לכל נטע לרבים פטור ר' יהודה וא"כ כאן שכ"ר פרט לעולה מאליו פי' לרבים ובהנ"ל הנוטע חייב ספיר כ' רבינו דהיינו דוקא לת"ק ועיין להרמב"ם בפיה"מ פ"א דערלה מ"ב שכ' ג"כ בדברי רבינו דהא דתנן והטולה מאליו חייב בערלה כהנא שיהיה נזמה ברה"א אבל עולה מאליו ברה"א חייב בערלה כו' עיי"ש שהביא התוספתא שהביא רבינו וכו"ל הרמב"ם בחיבורו פי' מהל' מע"ש ונ"ר ה"ה ומש"כ ה"ז ביו"ד ס"ס רנ"ד ע"ד הרמב"ם בפיה"מ וז"ל ולא ידעתי למה לא כתבו בחיבור עכ"ל וחמה עליו בחוס"ה ס"א דערלה מ"ב והדברי תמודות בה"ק ה' ערלה סק"י דהא באמת כתבו הרמב"ם שם ובכ"מ פירשו בעלמא עיי"ש אומר אני שס"ס נפל בדברי ה"ז וכנ"ל ולא ידעתי למה לא כתבו רבינו ור"ל למה לא כתב הסוד חילוק זה שב' הרמב"ם ותל"מ. ומש"כ שם בד"ה וכו"ל וטעמא מלי דחייב הטולה מאליו ברה"א ולא מועטין נמי מונעתם ואין לומר דמונעתם דלרבים מועט דוקא דשל רבים דהא אמרו לרנבנן כאל"ה משמע ואפשר דמ"מ מדכתב בלשון רבים ש"מ נמי להא עכ"ל לא ראה ד' היראים שיישב זה במו"ס דבאמת מרבינן מכל עץ גם הבא מאליו פי' כמו שמרבינן בת"כ מכל עץ נטעו גוים ה"ל יס לרבות מכל עץ הבא מאליו וכדי שלא יסתור דרשא דמונעתם דהוי מיעוטא להבא מאליו עז"א רבינא ואחר שריבה הכתוב ומועט לא מסרו הכתוב אלא להכניסם והבא מאליו ליחיד דהיינו ברה"א נראה כנוטעם מש"ה חייב בערלה ועיין בשאלות דר"ג פ' קדשים סי' ק' שכ' שם מחני' דערלה אין הטולה מאליו חייב בערלה וכו' אח"כ וז"ל והא כתיב ונטעתם ההוא מנע"ל לנדהיא לכס להביא את הנוטע לרבים כו' ועיי"ש בהע"ש שהאריך לנ"ר ק"י

ספר עמיד ב אכילות ראים כז

מאליה (ד) הייב וטעמא כיון דליהיד הוא נראה כנוטעם ותניא ונטעתם אין לי אלא נטוע, הבא מאליה מנין ת"ל כל עץ. ואחר שריבה הכתוב וביעט רא מסרו הכתוב אלא להכמים:

תניא בתוספתא הנוטע דברים חייב ר' יהודה פוטר ור"א (ה) בר שמעון אומר משמו העולה מאליה דברים פטור. פי' ר' שמעון בן אלעזר אומר מעולם לא פטר ר"י דברים אלא העולה מאליה דהבא אפילו הכל מודו. ות"ק סובר דכל נטוע דברים פוטר ר' יהודה וטעמא לדברי ת"ק מפרש בפסחים ב' כל שעה [כ"ג א'] והבא הוא דר' שמעון בן אלעזר לדברי ר' יהודה קאמר ותרי תנאי אליבא דר"י, ותניא ר"ש בן אלעזר אומר משמו של ר' יהודה העולה מאליה דברים פטור מן הערלה, ונטעתם פטור למכריה ומרכיב, מכאן אתה אומר סיפוק לנפנים סיפוק על סיפוק שהרי היה מתלול בארץ מותר, פי' שהכריח ראש הגפן בארץ ולא חתכו באמצע, אבל חתכו באמצע אסור שהרי היה מתלול (ו) נטיעה הדשה ר' מאיר אומר מקום שכחה יפה מותר שכחה רע אסור. ונטעתם כל עץ מאכל, אין לי אלא שנמע אנו או שקד, נטע ייחור מנין ת"ל כל עץ, מאכל ולא עץ סרק, מאכל פטור שנמע לסייג ולקורות העצים (ז) ר' יוסי אומר, אפילו הפנימי למאכל והחיצונות לסייג, הפנימי הייב והחיצון פטור, אמר רשב"ג: בד"א בזמן שנמע לסייג ולקורות ולעצים דבר הראוי להם, נטע לסייג ולקורות דבר שאינו ראוי להם (ח) חייב בערלה, נטען לעצים וחשב להם לאכילה [מנין] ת"ל כל עץ, מאימתי (ט) לו משעת נטיעתו, פריו פטור לעלין ולולבין ולגפנים (י) ולסמדר יכול שאני מוציא עקלקלות (יא) ובוסר וההרצנים

תועפות ראה

הי' השאלות ולי נראה דכוונת השאלות בתירוטו כמ"ס הד"ח דנטעתם דלרבים מנעט דוקא דל רבים אלא דמ"ס הד"ח נדחת דהא אמרו דלרבנן כל אחד ואחד משמע ע"ז האריך רא"ג לבאר דלרבנן הוי מלת לם כמו מלת ונטעתם ליחיד משמע לרבים לא משמע והוי מיעוט אחר מיעוט ואין מיעוט אחר מיעוט אלא לרבות וא"כ חוזר וניעור מלת ונטעתם נם לרבים ובזה אמרו ונטעתם פטור לעולה מאליה דהיינו דוקא בשל רבים משא"כ בשל יחיד זאת היא כוונת השאלות בתירוטו ומש"ס האריך לבאר מחלוקת רבנן ור' יהודה דהא נפרש ונטעתם ליחיד משמע וכתב רחמנא לם כלם לרבים משמע לא ח"ס קדושים הד"ח אכל לפי ביאור רא"ג ח"ס כ"ל (ד) מאליה ליחיד חייב כ"ל (הגר"ד). (ה) ר"ש בן אלעזר אומר כו' כ"ל ובנדפס חסר מן תניא בתוספתא עד ותניא רשב"א אומר. (ו) לו כ"ס בנדפס וי"ג ש"ל מתחלה (הגר"ד) ועיין ר"ה ס' ב' תוד"ה מרכיב ולי נראה להניח מה לו"י וא"ש. (ז) ולעצים כ"ל פי' לקורות לבנין ועצים לשרפן. (ח) להם מנין ח"ל כל עץ מאימתי הוא מונה לו משעת נטיעתו כ"ס בת"כ פ' קדושים ונראה שט"ס שם ו"ל כמס"ר וז"ל בתוספתא דמס' ערלה ומ"ס נטען לעצים והשכ להם לאכילה מנין ת"ל כל עץ אין זה מדברי רשב"ג אלא דכ"ע מודו בה כמבואר בסוטה מ"ג ב' הלא הוי מומלך עלה בת מיהדר היא עיי"ש ועו"א ספיר מאימתי הוא מונה לו [פ' בכה"ג שנטען מתחילה לעצים ואח"כ חישב עליה למאכל מאימתי הוא מונה שני ערלה] משעת נטיעתו ובמס"א רשב"ג נטע לסייג ולקורות דבר שאין ראוי להם חייב בערלה הקסו בירושלמי ריש ערלה והביאו הרא"ש יאות ארשב"ג מ"ס דרבנן אר"י במשנה סדר נטיעתן. לעצים ברוף. לקורות במשפח. לסייג מקום הסייג מוכיח עליו ופי' המעי"ט בהלך"ט ה' ערלה ס"ב דה"ק בירושלמי דרבנן מש"ס אין מחלקין ואמרי סממא לעולם פטור לפי שם לא אמרו כלל: פטור אלא במשנה סדר נטיעתן וכו' ולכן ב' הרא"ש שם דרבנן סברי שצריך שינוי נטיעה לעולם אפי' בראוי להם וכו"ס השו"ע י"ד סי' רצ"ד סעי' כ"ג והוא שיהא ניכר שאינו לנורח אכילה כגון כו' אכל דהרמב"ם בפ"י מהל' מע"ט ה"ב וכן הסמ"ג שערין קל"ו לא זכרו ק"ו כי תראה והוא שיהא ניכר כו' ויפה כ' ה"ב ביו"ד שם דהרמב"ם מפרש מש"א ר"י בירושלמי במשנה סדר נטיעתן קאי אדברי רשב"ג דמס"א רשב"ג שנטע לסייג ולקורות דבר הראוי להם ר"ל שיהא ניכר מתוך הנטיעה שהוא לסייג ולקורות כגון כו' ורבנן ס"ל דלא צענין מעשה הניכר ומש"ס השמיטו בירושלמי ועיין במנחת כדורים ביאור בתוספתא פ"א דערלה שפי' שם כמס"כ הד"ח ולא זכר שם הד"ח וכן פי' מהר"א בפ' בירושלמי שם וז"ל במשנה סדר נטיעתן הוי אינו ראוי להם לאו מיהדר כגון גפן ותאניה לקורות ולעצים אלא מיירי שגוף האילן ראוי לקורות ולעצים אלא אינו ראוי להם שניה סדר נטיעתן דסדר נטיעה לעצים היא ברוף שיהיו רפופים כו' וכן לקורות צריך לשפוח היינו לחתוך הענפים כו' וכן לסייג מקום הסייג מוכיח עליו והוא לא עשה כן כדלמחן לסייג מחייב רשב"ג דצענין הוכחה לכסור ורבנן פטרי דלא צענין הוכחה עכ"ל והגאון ר' מאירס ז"ל בספר ניר לירושלמי שם כ' על המפרש שנטע מדרך הפשוט עיי"ש שפי' כמס"ג המעי"ט ולע"ד ח"ס פי' המפרש לדעת הרמב"ם והסמ"ג וכמס"כ הד"ח דרבנן נמי לא פנינו בדבר שאין ראוי להם כלל דפשיטא דחייב כי פליגי במשנה סדר נטיעתן כו' דלרשב"ג אינו פטור אלא במשנה כו' הלא"ה חייב ואע"ג דראוי הוא לסייג ולקורות ולעצים אכל לרבנן אפילו אינו משנה נמו פטור כיון שראוי להם והרמב"ם פסק כרבנן ולא הוי צריך לפרש שיהא דבר הראוי להם דהא פשיטא הוא דל"ל עקרת תורה ערלה מן התורה דכל אחד יטע כל נטיעותיו לשם אלו הדברים ויהא פטור וי"א. (ט) מונה כ"ל. (י) ולגפנים ולסמדר. כ' הגר"ד ש"ט"א ד"ל ולמי גפנים ולמי סמדר עכ"ל והוא כלשון הת"כ אכל לשון המשנה פ"א דערלה מ"י ומי גפנים וסמדר ועיין ברכות ל"ו ב' שהביאו מהני' דערלה שם ר"י סמדר אכור מפני שהוא פרי ופליגי רבנן עליה וכן הרמב"ם בפיה"מ שם העתיק לשון הספרא פריו פטור לעלין ולולבין ולמי גפנים וסמדר ופי' מי גפנים כ' הרמב"ם שם המים היוצאים מן הגפנים כשפוטעין וחותכין הגפן או הזמורות צימי יוסן עכ"ל וכ"כ הרא"ש ה' ערלה ס"ו ומי גפנים כשחותכין מן הזמורות נוטף מן הגפן כמו מים: (יא) עקלקלות. במשנה ח' פ"א דערלה הני' עקלקלות ובת"כ הני' עקלקלות ועיין בירושלמי הביאו הרא"ש ערלה שם שפי' לשון נוטריקון הוא ענבים דלן תלתיהון ומפרש הגר"א בביאוריו ליו"ד סי' רצ"ד סק"ח דרשב"א דלמך הכי מכייע לי' לר' יוסי בי רבי בון שאמר שם

והזפת (יב) והגפת קליפי רמון והנין שלו קליפי אגוזים וגרעונים ת"ל פריו פריו דברי ריה"ג. ר"ע אומר ערלתם ערלתו ערלים לרבות את כולם, ג' שנים יכול בתוך ג' שנים יהא אסור לאחר ג' שנים יהא מותר, פי' פרי שנדל בתוך ג' שנים ת"ל יהיה, לכם להביא את הנמוע לרבים. ר"י אומר לכם להוציא את הנמוע לרבים וקימ"ל ברבנן דנמוע לרבים חייב:

תנן במס' ערלה פ"א מ"ג אילן שנעקר והסלע [עמו] אם יכול להיות פטור ואם לאו חייב. נעקר הסלע (יג) וזעתו המחרישה או שזעזעו ונעשה כעפר אם יכול להיות פטור ואם לאו חייב, ותניא בתוספתא

תועפות ראם

שם מקורם חפ"י לקו משהביאו שלש [פסוקים מרובע] וא"ל למ"ד שם דלפיג אר' יוסי ואמר עניים שלקו עד שלא הביאו שלש ז"ל דמפרש לזון ענקיות כמו קטנות דהיינו הרכים שנפנים דלקו כשהם עדיין רכים שלא הביאו שלש וזהו כונת הערוך ערך ענקיות שפי' שם למשנתו דערלה בזה"ל פי' הרכים שנראשי הנפנים כמו שפי' ר"א משבחא בשאליות ופי' ניהו קטנהא כדאמר קטנות נפנים עכ"ל ובשאליות ס' כ"ד הגי' והיא ניהי קטיניתא כי הוי דלמריין קטנות נפנים וגרלה שכל"ל בערוך וכוונת הערוך דלקו כשהם קטנים מאד עד שלא הביאו שלש, אולם עדיין ד' הערוך קשים להולמם כמ"כ המעתיק בהפלה שנערכין שם כי רבינו הערוך לא הזכיר בהם לקוחא כלל רק רכים שנראשי הנפנים וזכ"ל ה' ערלה ס' שכל"ל הביא ג"כ דברי הערוך בסוף דברי הירושלמי בזה"ל ובערוך כ' ענקיות ענבים שנראשי הנפנים כמ"כ ר"א שנחא כ' קטיניתא כדאמר קטנות נפנים עכ"ל ולי' נע"ג דברי בזה"ל ריש ה' ערלה והשאליות ס' ק' שם וז"ל דתן העלים והלולבים והקטנות מותרים בחליה ע"כ ואם כמ"כ הערוך ענקיות והחריטין והזנין פי' הרכים שנראשי הנפנים כ' ומסייע כן מהשאליות דהיינו קטנות נפנים יקשה מאד דברי ענקיות מפורשים לאיסורא דומיא דחריטין וזנים שאסורים משום ערלה ואילו קטנות כ' השאליות נעלמו וזה"ל דמותרין משום ערלה דומיא דעלים ולולבים וזאת לפיני במשנה דערלה ז"ל קטנות ולולב דמסתפינא הו"ל דע"ס בערוך שחשד שם תיבת ענקיות שאסור וז"ל בדבריו שם קטנות וכמ"כ ה"ל והשאליות וכל"ל קטנות והעלים והלולבים פי' הרכים שנראשי הנפנים כ' וד' יציר עיני. שו"ר להשם חדש שהיה ז"ל שזון הערוך וכל"ל ועיין ביאור ענפי יהודה לס' והזכיר סדר צמר משכ"ל בדברי הערוך. (יב) והופת מ"ם הוא ובדפוס יתח' ומש"ס בדפוס והלולב מחק השם חדש שם ויפה כיון דיתח' כאן בהכח"י, ומשכ"ר והנפת במשנה ח' פ"א דערלה יתח' אלף כחצוב שם והחריטין והזנין והרמד שלהם. והנה בת"כ לא אמרו אלף יכול שאני מוסיף את ענקיות והבוסר ת"ל פריו דברי ריה"ג רע"א כ' וגרלה דלריה"ג ענקיות והבוסר הוא בכלל פריו משכ"ל לר"ע אינם בכלל פריו אלף דבריו להו' לעיין ערלה מדכתיב וערלתם ערלתו ערלים וג"מ בין ריה"ג לר"ע לעיין רבעי דכתיב ובשנה הרביעית יהי' כל פריו קדש וגו' דלריה"ג ענקיות והבוסר בכלל פריו משכ"ל לר"ע מותרין ברבעי ולפי"ז מתגיחין דפ"א דערלה מ"ח דתנן ענקיות כ' אסורים בערלה כ' ומותרין ברבעי אחיז כר"ע ודלא כריה"ג ואף שבמשנה לא נזכר והבוסר מ"מ חזינן מדברי הת"כ דלר"ע גם הבוסר אינו בכלל פריו שחולק על ריה"ג וא"ש בזה מ"כ הרמב"ם בפ"ט מהל' מע"ש וז"ר ה"ב לפיכך אינו נקבה [נעט רבעי] במחנה אלף אם נתנו בוסר ועי"ש ב"מ וכתו"ס פ"ה דמע"ש מ"ה דתמחו עליו שהוא נד מ"ש בקדושין נ"ד ב' כגון דהיבז כשהוא סמדר. אלף לפי הת"כ א"ש דהרמב"ם פסק כר"ע ואף בוסר לאו פירא הוא מש"ס תפס להלכה אם נתנו בוסר והגמ' אלףא דריה"ג דת"כ דבוסר בכלל פריו לכן אמרו בזה"ל כגון דהיבז כשהוא סמדר ועיין בגרלה הסנים לירושלמי פ"ה דמע"ש ופ"א דערלה שלא זכר דברי הת"כ אלףא דר"ע דבוסר לא הוי פריו אפילו גזי' ערלה. ועתה נבא לאותן שטניין במשנה ח' פ"א דערלה והם החריטין והזנים והתמח' שלהם קליפי רמון והנן שלו קליפי אגוזים והגרעונים דאסורים בערלה דלר"ע דת"כ כולוהו מחד טעמא כמו שאמר בת"כ וערלתם ערלתו ערלים לרבות את כולם אלף לריה"ג שנת"כ דאמר ענקיות והבוסר מיקרי פריו וז"ל דבהך דמתני' טעמייהו כמו שפי' רש"י בצרכות ל"ז ב' ד"ה חייבים בערלה דרמנא דביניהו מאת פריהו הספל לפריו וכמ"ס בנמ' שם וערלתם ערלתו את פריו את הספל לפריו ומאי ניהו שומר לפרי ופי"ו ה' דמותרין ברבעי היינו משום דלא כתיב ביה את לרבות הספל לפרי וא"ש מש"ס הרמב"ם צפי' המשנה ואמר בערלה קליפי רמון והנן שלו לא מפני שהם פרי אלף לפי שהם ראויים לזבוע ואסור לזבוע בערלה כ' וערלתם ערלתו ערלים לרבות את כולם כ' עכ"ל ודקדק עליו הגל"ח בצרכות שם למה כתב הרמב"ם טעם אחר בזה"ל הערלה ולא הזכיר הרמב"ם שם דמרבין להו מאת פריו לרבות שומר לפרי עי"ש שם' ואולי כוונתו שם למהיבז טעמא דקדק שאסרם בערלה ולא אסרם ברבעי כ' ופי' הכ"ל יש לומר דהרמב"ם פי' כר"ע דת"כ שאמר וערלתם ערלתו ערלים לרבות את כולם וכ"כ הרמב"ם בלישנא דר"ע וסוגיא דצרכות שם אלףא דר"ג ובהסוגיא דקדושין הכ"ל אלף היראים כאן עירב ד' הת"כ עם המשנה ועל כולם אמר ריה"ג ת"ל פריו פריו ופי' בת"כ כ' ת"ל פריו ותל"מ ורבינו כ' ה"ל פריו פריו ב' פעמים וע"כ פי' דבערלה כתיב פריו ובנעט רבעי כתיב פריו והי' נמי פירא הוא וא"ל איז לומר אלףא דריה"ג דאיתרבי מאת פריו הספל לפריו דא' ברבעי לא כתיב את פריו ולר"ע האמר וערלתם ערלתו ערלים לרבות את כולם וא"ל קליפין וגרעינים והנן כולם אסורים משום ערלה חפ"י אי' לא דרשינן את פריו את הספל לפריו ופי"ו חפ"א לפריו ובס' מלא הרושים ח"ב ערך את אי' דרשינן כ' אי' דרשינן את איז בערלה אסור שומר פרי דמרבין מאת פריו את הספל לפריו ערלה מ"כ פ"א ובצרכות ל"ז ב' עכ"ל ובס' אלףא דחייא [להגאון ר' גרשון תנחום וז"ל מו"מ דמחזיקין] ח"א ענף ג' שריי"ג כתב בדעת הרמב"ם דפסק כרבנן דר"ש דבצרכות ו' ב' דלא דרשו את עי"ש ולפי"ז קשיא מה שפסק הרמב"ם בפ"ט מהל' מע"ש וז"ל הי"ג דקליפין וגרעינים חייבין בערלה אך עם ד' הת"כ ובפסמ"כ היראים א"ש ואין ד' המלא הרושים מוכרחים כלל ועיין בירושלמי רפ"ג דערלה דאית' תניי תני בעורל את פריו ופריו עורלו ומה ילפין לקליפין וגרעינים שאסורים משום ערלה ולפי"ו ח"א למידע תיבת את פריו בסמוך לפריו ואולי פליגי בזה האית' תניא שם בירושלמי דהיינו אי' דרשינן את או לא ועיין להלן ס' רל"א. (יג) הסלע מזיוו וזעזעו המחרישה כ' כ"ה במשנה שם. ומשכ"ר ונעשה כעפר כעפר דהנה בזה בנעט דלר"ע ונעשה כעפר ולפיכך במשנה איתא ונעשה כעפר ופי' שזעזעו היינו להאילן ונעשה כעפר

ספר עמוד ב אכילות ראים כח

אילן (יד) העולה מן הגזע מן השרשים חייב בערלה. אמרינן בקדושין פ"א [י"ז א'] אמר ר' יוחנן ערלה בחול' הלכה למשה מסיני, ומסקנא כך נאמרים (טו) ודאי אסור ספיקא מותר, ואמר ר' לוי לשמואל אריוך ספי לי ואנא איכול. רב אויא ורבה בר חנן מספקי ספוקי אחדדי: **בזה** (טז) שנהגו שלא לנהוג בערלה של גוים, נראה הדבר שלא גזרו אלא בחול' בקרובה לארץ. והמעם פירשתי בעמוד רביעי בהלכות חלה [פ' קמ"ח] והרוצה לדעת והיכן נהגו היתר שהרי בכל השנה מברכין הנמלים והוחתין אמצעין ולא הוי ספק ערלה אלא ודאי ערלה:

סימן עז [קנר]

כלאי הכרם. הוזכר הכתוב שלא יורע (א) בכרם, דכתיב בפ' כי תצא ולא תורע כרמך כלאים, וכמה הוא כרם כרתניא במס' כל איס' פ"ד [מ"ז] הנומץ שתיים (בתוך) [כנגד] שתיים ואחת יוצאה וזב הרי זה כרם, שתיים כנגד שתיים ואחת בינתיים שתיים כנגד שתיים ואחת כרם עד שיהיו שתיים כנגד שתיים ואחת יוצאה וזב. וטעמא דכרם כתוב ואינו נקרא כרם בפס' (ב) ובענין אחר, ומתסרי באכילה, דכתיב לא תורע כרמך כלאים פן תקדש וגו' ודרשינן פן תוקד [אש] ותניא נאמר כאן קדש (ג) ונאמר להלן קדש מה להלן איסור הנאה אף כאן איסור הנאה ובכלל הנאה ישנו לאיסור אכילה. ואמרינן במנחות פ"ב [ט"ז ז']

תועפות ראה

פי' כאלו הם כתיב ועשאו כעשר שמילא כבינאזי כעשר עיין בחי'ו"ט אבל לפתשכ"ר ונעשה לא ועשאו ע"כ פי' שזעזעו להסלע ונעשה אוהו הסלע כעשר ומילי מילי קחני כעשר קחני נעקר הסלע דהיינו נעקר לגמרי ואח"כ קחני שלא נעקר הסלע לגמרי אלא שמתחת היוצאות נעשה כעשר, ודע דבגדלס כתב בצבא הקודמת אילן שנעקר וסלע עמו שטפו נהר וסלע עמו אש יכול להיות כו' וכ"ה לפיניו במשנה אבל בהכח"י שלפנינו כטוסתא הירושלמי דלא גרים ושטפו נהר כו' ועיי"ש במראה הפנים להפ"ח שכן עיקר הנירסא. (יד) העולה בין מן הגזע בין מן השרשים כ"ה בגדלס והיינו הך כמס' כ"כ כאלו ובצ"ח ק"ס א' איתא אילן היוצא מן הגזע ומן השרשין חייב בערלה דברי ר' מאיר ועיי"ש בגמ' ש"כ חייב בערלה גרסי' לר"מ כו' ובא"ו ה"ל ערלה כ"י שכו' כתב תניא בתוספתא אילן העולה בין מן הגזע בין מן השרשים כמור פי' פסור מן הערלה כו' ומיירי באלן זקן שעברו עליו ג' שני ערלה אבל אילן העולה מן הגזע ומן השרשים של אילן שלא עברו עליו ג' שני ערלה חייב בערלה עכ"ל ועיין בש"מ ט"ה הרמב"ן דפסור מן הערלה גרסינן לר"מ וכ"כ שם ע"ש הרמב"ן ותקן בערלה כי בודאי השרשים פטורים שכבר עברו עליהם שני ערלה והיוצא מהם לר"מ פסור כמו השרשים ור' יהודה סבר חייב ללא שדיקן ל"י בתרייכו ואילן חדש הוא זה והוא כני' הא"ו וני' היראים מבורר כני' רש"י, שד נראה שפסק רבינו כת"ק ללא בהרמב"ם פי' מה"ל מע"ס ונ"ר ה"ס ש"כ שם אילן היוצא מן הגזע פסור מן הערלה מן השרשים חייב כדעת ר' יהודה ט"ה ב"מ ולפתח"כ הנו"ב מ"ח ח"ד סי' קפ"ה יש ליתן טעם לרבינו שפסק דלא כר"י כיון דר"מ שני בלשון ת"ק סתם ור"י שני בלשון יחיד ר"י כו' א"כ אין הלכה כר"י דלף דלפי כללי הש"ס הלכה כר"י נגד ר"מ אבל לא במקום ששני ר"מ בלשון סתם אבל דוחק גדול הוא לומר דהבירייתא שבצ"מ שם שםס"ס דברי ר"מ אחריתא היא ויותר נראה דלא ודא אחת היא ולפי מש"ס בגמרא הת"ק הוא ר"מ וא"כ הדריקן לנללין ר"מ ור"י הלכה כר"י ואמאי פסק הרמב"ם דלא כר"י ונ"ל דה"ט מואר דבשילי ב"ג פסקו הלכה כר"י ור"י כר"מ ס"ל כפרס"י במשנה שם מש"ס פסק כר"מ ועיין בלח"מ פ"ד מה"ל שנייה מה שהקשה שם לפסק הרמב"ם ועיי"ש מה שתי' ועכ"פ הרמב"ם פי' כפרס"י וספיקא פסק כר"מ וכגו' רש"י דבין מן הגזע בין מן השרשים חייב בערלה. וראיהו להגרי"פ בם' אימר השכחה או"ד ש"כ עמ"ס ר"י מן הגזע פסור ומן השרשין חייב בערלה וליון השין מבפס סמ"ע עיין קל"ו ובטו"ד סי' רנ"ד ונ"ל במחילה העיד על מה שלא ראה וחיזוק גדול על הסמ"ג והסור גס בשו"ע השמיטו דינא דאילן היוצא מן השרשים דחייב בערלה גם הרמב"ם בהלך"ס השמיטו כו' ומזהו ליתן טעם עכ"ל ולענ"ד נראה דכוונת העין משפט למש"כ הסמ"ג שם אילן שקצו מעם הארץ והחליף חייב בערלה והובא בשו"ע סעיף י"ח אילן שקצץ וחזר וגדל מהשורש א"ח א"כ נקצץ מעל הארץ עיי"ש וא"כ נשמע מזה דה"ל לאילן היוצא מן השרשים דחייב בערלה ומן הגזע פסור אולם הרמב"ם בפ"י מה"ל מע"ס ונ"ר הביא שניהם עיי"ש הי"ג והי"ט וכן ראיתי להסם חדש ש"כ ורבי"ה ומרן השמיטו דין אילן העולה מן הגזע ולא ידעתי למה גם לא ראיתי מי שהרגיש עליהם עכ"ל. (טז) נאמרה כנ"ל ומשכ"ר ספי לי נגדלס ספק לי וכ"ה לפיניו בגמרא. (טז) לא בא בדפוס ומשכ"ר שלא גזרו אלא בחול' כו' תמוהה דלמשכ"ר מקודם דברי ר' יוחנן דערלה בחול' הלח"מ א"כ לא גזרו רבנן כלל ואפשר דדעת רבינו דערלה בשל גוים הוא מדרבנן וכמשכ"ר הרשב"א בחי' לב"ק דס"מ. והנה הא"ו ח"ל סי' שכו"כ כי דמה שאין אלו מהרים מפירות של ערלה של גוים משום דספק ערלה הם ולא חיישינן לם' ערלה אבל דעת רבינו איתו כן שצו"ל והרואה לדעת והיכן נהגו היתר כו' מברכין הנפנים [נל"ל] וחומכין כו' ודאי ערלה וגם הא"ו שם הקשה מזה ועיין קדושין ל"ז ב' תוד"ה כל ובהר"א"ה בהלך"ס ה"ל ערלה:

(א) כלאים בכרם כנ"ל והמעתיק מחקו בנחם וכ' הש"ח ודקדק רבינו לומר שלא יורע כלאים בכרם כלומר שזרע חסה ושעורה דהיינו כלאים בתוך הכרם דהו' בין הכל ג' מינים דלענין איסור הורעים שנאסרו באכילה ובהנאה אע"פ שלא היו ג' במפלות יד וכהר"ן בפ' ראשית הנו ובפס"ק דקדושין ועיין סי' שפ"ט. (ב) כנ"ל בפסח וספי' דברי רבינו דלס יחי' ה' נפנים לבד ל"ל בענין זה אבל אס' יהיו ו' ג' כנגד ג' לא בעיין יולאז וזב ש"ח. (ג) קדש כו' להלן קדש כו' ולכמש"כ כאן נראה טעונת הספרי תלא פ' ר"ל [שכיוון אליו רבינו במ"ס ותניא כו'] כמ"ס צירושלמי רפ"ח דכלאים הובא בר"ש שם בזה"ל נאמר כאן פן תקדש ונאמר להלן לא יהי' קדש מבני ישראל ז"ה

קנבוס ולוף אסרה תורה שאר זרעים דרבנן. פי' קנבוס ולוף לבד ה' המינים. ושעמא דכתיב לא תזרע כרמך כלאים, פי' לא תזרע זרעים הדומים לכרמך והיינו ה' מינים וקנבוס ולוף שהאוכל תלוי בראשם כאשכול בכרם, משא"כ בשאר זרעים. וקנבוס ולוף לא בא להוציא ה' מינים דהא אשכחן בכמה מקומות בתלמוד אסור ה' מינים בחולין באותו ואת בנו וכפ' ראשית הגז ובקדושין פ"א ככולהו תניא ר' יאשיה אומר אינו חייב עד שיוזע חטה ושעורה וחרצן במפולת יד (ד):

ותולדות כלאי הכרם להרחיק ג' מפרזים בשאין נקרא כרם, כדתנן במס' כלאים פ"ו ומייתנין בלא יהפור [י"ג] המבריך את הגפן בארץ (ה) אם אין על גבה אלא עפר כל שהוא מותר לזרוע על גבה דברי ר"ט, ר' יוסי אומר ג' אצבעות, רשב"ג אמר כ"ש אומרים יו"ד אמות ובה"א יו"ד טפחים. ותנן בסוף מסכת ערלה ומייתי לה בקדושין פ"א [ל"ג ב'] דכלאים בחו"ל גזרו רבנן וספק כלאי הכרם בארץ אסורי בחו"ל שרו, דתניא (ו) בערלה [נ"ג] הערלה וכלאי הכרם עולים באחד ומאתים ואין מצטרפים זה עם זה ואינו צריך להרים:

סימן עז [קמח] כ"ב *

לא תאכלו על הדם. הוזהר יוצרינו בפי' קדושים תהיו לא תאכלו על הדם ומקרא זה יוצא לכמה טעמים ובספרא ומייתי לה בסנהדרין פרק ד' מיתות [פ"ג א'] תניא, מנין לאוכל מן הבהמה קודם שתצא נפשה שהוא בלא תעשה ת"ל לא תאכלו על הדם. דבר אחר לא תאכלו על הדם, אל תאכלו בשר ועדיין דם במזרק. ר' דוסא אומר מנין שאין מברין על הרוגי ב"ד ת"ל לא תאכלו על הדם. ר"ע אומר מנין לסנהדרין שהרגו את הנפש שאין טועמים (א) כל היום? ת"ל לא תאכלו על הדם. ואמר ר' יוסי בר חנינא אזהרה לבן סורר ומורה מנין ת"ל לא תאכלו על הדם בכל (ב) מקום דרשינן טעמא הרבה ממקרא זה. ולא מקשינן הא אפיקתא. במקום שהדרשות שקולות ואין להכריע באיזה דבר נשמע המקרא יותר ושקולים הם ויבואו כולם. כדאמרינן בתהלת ב"ק [ג' א'] מכדי שקולים הם ויבאו שניהם, דהי מנייהו מפקת והיינו דלהבי אפקי' רחמנא בלשון שנשמעים כולם ללמוד שתדרש סמנו כולם:

לעיל סי' פ"א בתוספת ראש ח"א:

תועפות ראם

מה קדש שאמר להלן אסור בהנאה כו' עיי"ש ואזל לה מש"כ המעשה"ל דיש לתמוה טובה מברייחא זו דספרי אסוניה דקדושין דל"ז ב' דבש"ס דחי מילתא דרב אשי והוא ברייתא בספרי עיי"ש דבאמת אין סוגת הספרי לדרש של רב אשי שם אבל בגדפס הנירסא והניח נאמר כאן קודם ונאמר להלן קודם כו' וכו' בספרי לפיכך עיי"ש במאיר עין שפי' רבינו הלל ונאמר להלן קודם דכתיב ושמעו מעל מקדשי ה' - (ד) ועיין להלן סי' שפ"ט. (ה) בחרץ אם אין עפר ע"ג ג' טפחים לא יביא זרע לשם. ותניא בתוספתא המנריך הנפן בחרץ אם כו' שהוא מותר לזרוע מכאן ומכאן ואסור לזרוע על גבה. הכריכה גם ע"ש שאין לה עפר אלא ב' אצבעות מותר כו' כ"ל וכו' בגדפס, וד' רשב"י שבתוספתא קאי על המנריך את הנפן בחרץ דלת"ק בעין עפר על גבה ג' טפחים להביא זרע עליה ועו"א רשב"י דפליגי בה ב"ש וכו' דלג"ש בעין יו"ד אמות ולג"ה יו"ד טפחים ועיי"ש בתוספתא בהנאות הגר"א, ורבינו דבניאור למשמיות בגדפס ביו"לג"ה ע"פ כ"ו ונקרא משנה ראשונה שכי' רפ"ו דכלאים עמ"ש הכריכה בסלע אע"פ שאין עפר ע"ג אלא ג' אצבעות מותר להביא זרע עליה וכו' אלא שלם אצבעות כלומר אפי' פחות מטפה שהטפת ארבע אצבעות כו' ולפי"ז שלם אצבעות לאו דוקא דאפי' משהו מהני כו' עכ"ל ובמחכ"ת ז"ל דמתמי' ר' יוסי ה"ז שבתוספתא דלמור ג' אל עות דוקא ופלגי אדר"מ דס"ל ב' אצבעות סגי, ודע דמדכרי רבינו נראה כשזרע ע"ג הנפן ולא הי' עפר ע"ג ג"ס מתקדשות הזרע דטעון שריפה דרבינו בעמוד זה לענין אסור אכילה והנאה קאי דליון לדון שאסור לזרוע כ' זה רבינו להלן סי' שפ"ט ומה שאמר ראש"ל פ"ו דכלאים מ"ב אף על גבי הנפן אסור ואינו מקדש כדכ' הרמב"ם בפי' המשניות דלית הלכתא כוותיה וע"ש בתפארת ישראל. (ו) ותנן כ"ל ומה שכי' רבינו וא"מ כו' היינו לר"ם אבל לת"ק שם מפורשין זה עם זה וכ' השם שם להניח בדכרי רבינו דל"ז ומפורשין דהכי הוא ת"ק דמתניתין ורבינו הביא כל לשון ת"ק ולא לשון ר"ם:

(א) טועמים כה"י. בגדפס טועמים כלום כה"י וכו' לפיכך בת"כ ובמגמר לסנהדרין שם ובשול"ח בשמים ראש סי' שפ"ח כ' הא דלמור אסור שיטעום כלום קודם שיבדיל מסתביר דהיינו בשיעור רביעית אלא שיש לומר הואיל ואמרו כלום דלגמרי אסור עכ"ל הביאו בס' שדי תמוד כללים מערכת ס' כלל ל"ב וא"כ ה"ל הואיל ואמרו כלום דלגמרי אסור לטעום כה"י שהרגו את הנפש חולס לגי' הכת"י שלפניו ליתא ליתב כלום יס להקל בטעימה ולשון הרמב"ם פ"ג מה"ל סנהדרין ה"ד שכי' אסורין לאכול כה"י הביאו השם חדש ללשון הרמב"ם עיי"ש ובספר ידות נדרים ה"ל נדרים סי' רפ"ו יד שאל סק"ל העיר מה דאסור לטעום וטעימה היינו פירות והרמב"ם העתיק דאסור לאכול כל היום והניח ב"ע. (ב) בלל כו' ע"ס ליתא בגדפס ועיין ברכות ד"ל ל"ה עה"ד ל"ה קודם שתתפללו על דמכם ולא הביאו רבינו כאן שאינו אלא דרבנן ורבינו חשיב כאן הכך דאורייתא ול"ה מן הבהמה קודם שתלך נפשה לדעת רבינו הוא דאורייתא דלג' כפרס"י חולין קכ"א א' סד"ה השוחט ועיין ת"ם סי' כ"ו בביאור ד' רש"י וא"ח ס"ס תה"ל ב"ז ומג"א שם הביאו עוד דרשה עה"ס דלג' תאכלו על הדם בשם המדרש והרמב"ם בסה"מ טורם ס' הביא גם הכך דברכות ע"ה הכך שבתסנהדרין ועיין בשו"ת עמודי אש סי' ב' אות ל"ב שכי' דאסור ל"ה קודם שתתפללו ע"ד פשיטא דרבנן הוא והס"ח דקדק על היראים אגמ"י לא הביא הכך דרשא דברכות והג"י דלה"ל כ"ל.

כמ

יראים

עמוד ב אכילות

ספר

סימן עה [קסט]

לחם וקלי וקרמל. החזיר הכתוב ב' אמור אל הכהנים ולחם וקלי וקרמל לא תאכלו עד עצם היום הזה עד הביאתכם וגו'. ותניא [בת"כ] אילו נאמר קלי וקרמל לא תאכלו, הייתי אומר אף הקמניות בכלל ת"ל לחם, מה לחם מיוחד של ה' מינים אף כאן של ה' מינים. אין לי אלא חטים שנקראו לחם שנאמר ממושבתיכם תביאו לחם תנופה, מנין לרבות שעורים וכוסמים ושכולת שועל ושיפון ת"ל ולחם וקלי וקרמל לרבות כולן, עד הביאתם את קרבן אלהיכם זה העומר. יכול זה הכבש צא וראה מה אמור בענין למטה בהבאת העומר אף כאן בהבאת העומר.

ר' (א) יהודא אומר יום הנק' אמור מן התורה שנאמר עד עצם היום הזה עד עצמו של יום וקסבר עד ועד בכלל. ותנן [רי"ג א'] משחרב ביהמ"ק התקין ריב"ז יום הנק' כילו אמור. ואמרינן במנחות פ' ר' ישמעאל [ס"ה ז'] רבן יוחנן בן זכאי סבירא ליה כר"י ומאי התקין דרש והתקין. ובר"י קי"ל לאסור חדש שלא בזמן העומר כל יום הנק'. דאמרינן במנחות פ' ר' ישמעאל אמר רבינא אמרה לי אם אפני לא הוה אכיל אלא באורתא דשכסר נגהי תמסר דסבר לה (ב) וחייש לספיקא. הלכך אסור לאכול חדש בזמן העומר (ג) עד הקרבת העומר שלא בזמן העומר [כל] יום הנק'.

יש (ד) לשאול כיון לרבן יוחנן ור"י סבירה להו דיום הנק' אסור מדאורייתא רב וחזקיה ור' יוחנן ור"ש לקיש היכי אמרי במנחות האיר מורה מתיר היכא משכחנן תנא דפליג עלייהו י"ל כיון דר"י ור' יהודא בעד ועד בכלל (ה) אשכחנן תנאי בעלמא דאית להו עד ועד בכלל.

ותולדות חדש. למיחש לפק יום הנק' כולו כאבוח דרבינא ושלא לטלטלו ולהתעסק (ו) בו באיסורו גזירה שמה יאכלנו. דתנן במנחות פ' ר' ישמעאל [ס"ז ז'] משקרב העומר יוצאים ומוציאים שוקי ירושלים מלאין קמה וקלי שלא ברצון חכמים, דברי ר"מ, ור"י אומר ברצון חכמים היו עושין וקימ"ל (ז) כר"מ בנזירותיו:

סימן עט [שית]

נזיר יין ושכר וחומץ ומשרת ענבים לא ישתה. הזהירה תורה ב' נשא. האומר הרני נזיר שאסור (מ') בנעשה מן הגפן דכתיב איש או אשה כי יפליא לגדור נזיר להזיר לה', וכתיב מיין ושכר יזיו חומץ יין וחומץ שכר לא ישתה וגו'. ותניא בספרי מיין ושכר יזיר לאסור יין מצוה כיון הרשות מיין ושכר

תועפות ראם

(א) וכו' במשנה מנחות ס"ח א' דלא כמ"כ בנדפס ר"י בן נחמיה ונאמח השם חדש כ' על הנדפס ורנינו דגרים ריב"ז לא ידעתי מיל"ה ה' עכ"ל. (ב) לה כר' יהודה וחייש כ"ל. (ג) העומר עד ב' תיבות אלו חסרות ציראים הנדפס והשם חדש כ' בזמן הקרבת העומר עד שיאיר מורה כ"ל ונאמח גי' הכת"י ברורה. (ד) יש לשאול כי בנדפס ליחא עד ותולדות ועיין במנחות ס"ח ב' תולדות בשעת כו' ותימא כו' והיינו כשאלת היראים אלא שהה"ס לא הקשו כ"ל לר' יוחנן ור"ל כמו שביאר דבריהם הסו"א בזבחי שהם ר"ה ד"ע ע"א דלרב ושמואל ניחא דכיון דה"ק משום מהרה יבנה בהמ"ק אלמא ס"ל דעד ולא עד בכלל ואינהו דאמור כת"ק אכל לר' יוחנן ור"ל ע"כ ת"ק כר' יהודה ס"ל משום קושיא דמשום מלוא ליקום ולינור והאי קושיא לא קשה אלא משום דאמרי אף בזמן שבהמ"ק האיר המורה מתיר ועד הביאתם למטה מגיל דפליג שז תנא אר"י ורבינא דקשה כאן גס לרב וחזקיה ואף שנגמרתו לא נזכר חזקה אף עיין בירושלמי פ"א דהלכה ה"א דס' נזכר חזקה ומש"כ שם הסו"א לתנן הנה הוא בדברי היראים כאן. (ה) בכלל תליא אשכחן כו' עד ולא עד בכלל כ"ל. (ו) להחשק. כ"ה בנדפס. (ז) כר"מ כו', עיין בס' שאגת אריה בשו"ת החדשות דיני חדש ס' ד' שהביא שם ד' רבינו שפסק כר"מ וחולק עליו דבהא הלכה כר"י ובשו"ת עמודי אש קונטרס עמודי ירושלים למש' חלה פ"א ה"ז תמה על התש"א בפי"מ שם בפשיטות ע"ד ר' יהודה דלא קי"ל בן והוא היפך פי' הרע"ב והרמב"ם בפי' וחיבור הוד, והשם חדש הביא ג"כ הרמב"ם בפי"מ והרע"ב שם והלכה כר' יהודה וכו' עוד בזה"ל ולא ידעתי אמאי השמיטו הרמב"ם בחיבורו עכ"ל אולם השאג"א שם כ' להוכיח מדברי הרמב"ם בחיבורו בפי' מהל' מ"י דשם מדבר מדין איסור אכילת חדש שבוהב מה"ל בל"מ וכו' ולא הזכיר שיהי' איסור לגדוש ולקטור לפני העומר כמ"כ בפ"ז מהל' המדין ומוספין ה"י ג' ש"מ שם"ל להרמב"ם דאיסור גדישה הוא משום לתא דאיסור קטירה ומפני הסדא אכל היכא דליכא איסור קטירה לא חיישינן דילמלא אחי למיכל מיני' ופסק כר' יהודה נגד ר"מ עיי"ש וטעם שלא פסקו בלמח הלכה כר"מ בגזירותיו כ' השאג"א שם דלע"ג דהלכה כר"מ בגזירותיו אפילו במקום רבים כדמוכח בהיא דפ' אשכ"י מ"מ היכא דסהס לן תנא דלא כר"מ לית הלכתא כוותי' בגזירותיו משום דסתם משנה עדיפא מרבים והכא הרי סתם לן תנא כר' יהודה דנבי חדש דבדיל מיניה לא גזרינן דילמלא אחי למיכל מיני' והוא ממ"ש במשנה ח' פ"י דמנחות ונודשין שלא ברצון חכמים ולא מיחו בידם חכמים עיי"ש ועפי"ז יש לישב ד' מהרד"ם בס' שושים לדוד פ"י דמנחות שם ג"כ אמאי פסקי כר' יהודה בזה"ל ועוד דבמשנה ז' וח' דלקמן אולא כוותי' עכ"ל והשם חדש כ' דלא זכה להבין דבריו בזה עיי"ש ואם נומא דכיון למש"כ השאגת אריה א"ש אף ק"ר כוונתו לפי"ל ודו"ק ודע דגם התפארת

חית

יור והלא יין הוא שכר ושכר הוא יין. אלא שדברה [תורה] ב' לשונות. ר"א הקפר אומר יין זה מזוג שכר זה חי. אתה אומר יין זה מזוג שכר זה חי או אינו אלא יין חי ושכר מזוג. ת"ל ונסכה יין רביעית החין. וכתוב הסך נסך שכר. הא אין לך לומר אלא כלשון הראשון יין זה מזוג שכר זה חי, יור אינו אלא לשון פרישה. וכול יפרוש מסחורתו ומרפואתו, ת"ל (א) מיין ושכר יור, פ"י מדבר המביא לידי שכרות ומותר הוא בסחורתו וברפואתו. חומץ יין וחומץ שכר מגיד שעשה בו חומץ כיון, וכשם שעשה יין מצוה כיון הרשות [כך] עשה בו חומץ מצוה כחומץ רשות. וכל משרת ענבים לא ישתה, וכי מה הניח הכתוב שלא אמר. כבר נאמר מיין ושכר יור חומץ יין וחומץ שכר לא ישתה ומה ת"ל וכל משרת ענבים לא ישתה. מגיד שאם שרה [ב] ענביו במים ויש בהן בנותן טעם אסורים, ומכאן אתה דן לכל איסורים שבתורה: ייש לשאול דשרה פתו במים קרי ליה טעם כעיקר בגזיר, ובפסחים פ' אלו עוברין [מ"ד ז'] ובשבועות פ"ג [כ"א ז'] קרי ליה היתר מצטרף לאיסור ואין דינם שזה, דאפילו טעם כעיקר בגזיר ישנן בכל איסורים שבתורה ואם שרה פתו במים ויש בו טעם יין מעט ואינו נותן טעם בבזית יין בעיניהו ובלוע בפת זהו היתר מצטרף לאיסור שאינו אלא באיסורי גזיר. וטעם כעיקר בכל איסורים שבתורה דוקא לשבח אבל לפגם לא, דפסיק בע"ז פרק אחרון [ס"ז ז'] נותן טעם לפגם מותר כר' שמעון דתניא נותן טעם לפגם או לשבח אסור דברי ר"ט, ר"ש אומר לשבח אסור לפגם מותר. ואע"ג דפסקינן בכתובות [נ"ז ב'] כר"ט בגזירותיו הכא כר"ש, דאמר רבא בההיא שמעתתא [ס"ה ז'] הלכתא נותן טעם לפגם מותר. אמר ר' אבהו אמר ר' יוחנן כל שטעמו וממשו אסור ולוקין עליו, וזהו כוונת בדרי אכילת פרי, טעמו ולא ממשו אסור ואין לוקין עליו, פ"י (ג) מין במינו קאמר, כדאמרין בזבחים פ' כל הזבחים שנתערבו [ע"ט א'] אמר רבא מין במינו ברובה פ"י דבר תורה, אבל מין בשאינו מינו טעמו ולא ממשו אסור (ד) כדתניא משרת ליתן טעם כעיקר, ומכאן אתה דן לכל איסורים שבתורה. ואם ריבה טעם לפגם מותר כר"ש. וטעמא דר"ש מפרש בע"ז פ' אחרון דכתיב לא תאכל [ל] כל נבילה לגר אשר בשעריך תתננה ואכלה נבילה הראויה לגר קרויה נבילה שאינה ראויה לגר אינה קרויה נבילה למעוטי סרוחה מעיקרא לא בעי קרא עפרא בעלמא הוא. ואע"ג דהיתר לפגם לא כתב אלא באיסור נבילה שהוא בלאו. ילפינן מינה חלב ושאר איסורים החמורים מנבילה, דהכי דרשין לא תאכלו כל נבילה, הראויה לגר קרינא ביה לא תאכלו, פ"י נקראת אכילה, שאינה ראויה לגר אינה קרויה [אכילה] הלכך בכל איסורים שבתורה דכתיב בהו אכילה משתרי בהו טעם לפגם (מותר). ור' יוחנן בכלל ההוא אלמא סבירה ליה לר' יוחנן כר"ש דדריש היתר פגם מלא תאכלו כל נבילה לגר וסרוחה מעיקרא לא בעי קרא:

ייש לשאול ע"ז. דבבכורות פ' הלוקה בהמה [כ"ג ז'] שמעינן לר"י דדריש סרוחה מעיקרא בעי קרא. דאמרין התם אחד שומאה חמורה ואחד שומאה קלה עד לכלב. וטעמא מפרש התם דקסבר (ה) סרוחה מעיקרא. יש להרץ דלגר דכתיב גבי נבילה דילפינן מינה דאינה ראויה לגר לא מיקרי נבילה, לא לאיסור אכילה ולא לענין שומאה, לענין שומאה מוקמינן למעוטי סרוחה מעיקרא, לענין אכילה לא איצטריך דאין אדם אוכל דבר סרוחה. הלכך לענין שומאה מוקמינן למעוטי דבר הראוי לשומאה, ולענין אכילה למעוטי דבר הראוי לאכילה, הלכך לא קשיא דר' יוחנן אדר' יוחנן:

הועפות ראם

התפארת ירושלים למס' נדרים פ"ד לחוס' רעק"א אות מ' כ' דהא דפסקין הלכה כר"מ בגזירותיו לא כנגד סתם משנה אף משכ"ש עוד משום דרבים פליגי עליה במתניתין הוי כסתם משנה במחכ"ת ו"א כמבואר בדברי הרמ"ש פ"ק דשבת ס"ס י"ז ועיין לעיל ס"ז אות כ'. (א) ובהנחות הגר"א ח"י ח"ל לא ישתה וכ"כ במדרש רבה ע"ס. (ב) ענינים במים ויש בהן בנ"ש ושרה פתו בהן ויש בהן כדי לנרף כוונת חייב ומכאן כו' כנ"ל להגיה וכ"ה ג' הירושלמי פ"ו דמזיר ה"א ועיי"ש במדרש הפנים שפי' דהיינו לאחר ששרה הענינים במים ויש בהן בנ"ש הוי כממשו של איסור ומצטרף אח"כ ג"כ לכזית מפת וממים הללו וע"ז כ' רבינו אח"כ יש לשאול כו' ואין דינם שזה דאילו טעם כעיקר ישנו בכל כו' [כנ"ל שם] ור"ל וא"כ איך אמרו בספרי שאמרו שם ב' דברים דטעם כעיקר והיתר מצטרף לאיסור ומכאן אתה דן לכל איסורים שבתורה שזה בנ"ש והלא בלחם אין דינם שזה והניח בקושיא ובגדפס חסר כ"ז ע"ס. (ג) כפיר"ת בע"ז שם ועיין בס' התרומה ס' מ"ט וכוונת בקוור בספר הרוקח ס' תע"ה עיי"ש. (ד) אסור ולוקין עליו כדתניא כו' כנ"ל. (ה) קרא למעוטי סרוחה כו' כנ"ל ועיי"ש בחוס' ד"ה ואידך ודע דכ"מ ספ"א מהל' אה"ט כ' ו"א מ"ש דבחרת דס דבסמוך למשום ניטול ברוב אינה מטמאה לא בגנע ולא במשא והכא אין ניטול ברוב מועיל אלא למנע ולא למשא ותי' הר"י קורקוס ז"ל כו' וכ' בהנחות עמק המלך שם. מנ"ה ו"ל קושיא זו היא קושיא הגמרא במקומו בבכורות ושי' לה משום דהוי סרוחה מעיקרא ואינו ראוי לגר לגר פדה דהלכתא כוותי' ועיי"ש בתוד"ה שומאה חמורה. ומה גם לפי תירוצו הר"י קורקוס שהביא הרב כנ"ל אין מקום לקשיית הגמרא ו"ע עכ"ל וכבר קדמו בזה המל"מ ספ"א מהל' מו"מ עיי"ש ויפה כ' בשו"ת עמודי אש ס' י"ג אות י"א דדברי המל"מ חמושים דבאמת קושיית הגמרא הוא מההיא דאמרין בגיר ע"ה שומאה כמאן דאיתא דמי מההיא דחרת דס דלא אמרינן כן ואומר אני לזה כיון רש"י בבכורות כ"ג ז' ד"ה הא חויל לכלב קשיא נ"י

סימן פ [שיט]

לחים ויבשים חרצנים וזג לא יאכל. הוזהר הכתוב על הנזיר כפ' נשא מכל אשר יעשה מנפן היין מחרצנים ועד זג לא יאכל. וכתיב לעיל מיניה וענבים לחים ויבשים לא יאכל. ותניא לחים דהביא את הבוסר, מכל אשר יעשה מנפן היין בא הכתוב ללמדך (א) שאם אכל בזית מכולם שהוא לוקח את ארבעים, ומכאן אתה דן לכל איסורים שבתורה, ומה היוצא מנפן שאין איסורו איסור עולם ואין איסור הנאה ויש היתר לאחר איסורו מצטרפים זה עם זה, שאר איסורים שבתורה שאיסורן איסור עולם ואיסור הנאה ואין להם היתר לאחר איסורן דין הוא שיצטרף זה עם זה בבזית. מכל אשר יעשה מנפן היין, שומע אני אף העלין והלולבין במשמע. ת"ל מחרצנים ועד זג, מה הפרט מפרש פרי ופסולת פרי (ב) אוציא את העלין ואת הלולבין שאינם פרי ופסולת פרי. ר' אליעזר אומר כל ימי נזרו מכל אשר יעשה מנפן היין אף העלין והלולבין במשמע מחרצנים ועד זג לא יאכל מיעוט חרצנים שנים וזג אחד דברי ר' אליעזר (ג) החרצנים אלו החצונים והזנים אלו הפנימיים דברי ר"י ר' יוחנן אומר שלא תטעה כזוג של בהמה החיצון וזג הפנימי ענבל:

תניא בנדרים פ"א [י' א'] ר"א הקפר אומר וכפר עליו מאשר חטא על הנפש, וכי באיזה נפש חטא, אלא מכאן לנזיר שנקרא חטא על שציער עצמו מן היין, פי' בכעסו (ד) קבל עליו נזירות. והלא דברים ק"ו ומה זה שלא ציער עצמו אלא מן היין נקרא חטא המצער עצמו מכל דבר לא

תועפות ראם

נר' ירמיה עכ"ל ור"ל לאפקי דלא נימא דקשיא לרבי"ח דלמך נבי נביא ושחטא אכל מטמא נמשא דבאמת הא לא קשיא כמח"י קורקום אלא לר' ירמיה דלמך נבי ציר במים דלקדירה לא והתם ג"כ תערוכות לא בלא וזכא אזדא לה ג"כ מש"כ בהגות חשק שלמה לזכורות כ"כ ב' עמ"ס"א בגמרא קשיא ולא תיובתא עיי"ש דדבריו תמוהים לפי"ז:

(א) עיין מיר דנ"ז ב' דמיא מכל אשר יעשה מנפן היין לימד בו והיינו דך דספרי ועיין סי' פ"ו. (ב) אף כל פרי ופסולת פרי אוליא בו כ"ל. (ג) ר' אליעזר בספרי איתא רב"ז ע"כ"ה במשנה נזיר וז"ל ב' ובגדלם חסר דך דינא וכן במשכ"ל בסמוך ר' יוחנן אומר היא נ"י הספרי אכל בזית שס' ר' יוסי אומר ובגהות מנפן איתן למיר ס"ה א' הביא נ"י הספרי. (ד) פי' בכעסו בו. בספרי הריקאנטי סי' קע"ז הביא פי' רבינו וז"ל שס' כ' הר"א"ל הא דלמך נבי מיר שנקרא חטא על שציער עצמו מן היין וכן ליושב בתענית דוקא שטעה כן בכעסו אכל לשם שמים לא ושכר התענית גדול כדלמך בזכות ל"ב ב' גדול היושב בתענית יותר מן הלדקא מ"ט זה בגופו וזה בממנו. ובפי' נדרים שלו כ' שזכו שיבוס דמקרא נפק"ל דכתיב וכפר עליו וכו' וקרא משתעי אף ציור לנ"ש דכתיב קדש יהי' עכ"ל ועיי"ש בביאור מעשה בלללל שס' וז"ע דבתענית ד"א מוקי שמואל דסובר מיר חוטא נקרא, דקדוש יהי' אגידול פרע קאי ששערו אסור בהנאה והוא עמלו לא נקרא קדוש כדפרש"י ע"ש וא"כ ספיר י"ל דוכפר עליו מיירי בשעה כן בכעסו ולא כשטעה לשם שמים עיי"ש וז"ל נראה דנ"י היראים בפי' נדרים שלו כעמ"ס בפי' דקדוקי סופרים למ"ס תענית י"א א' שהביא שם בהגותיו דברי סופרים דנ"י הראשון הגי' ונשמואל הא חיקרי קדוש הואו במי לנעורי נפשי" ובע"ז שס' ברומיא דר"א אדר"א הגי' בע"י הראשון ונ"ל הא דלריכא ליה הא דלא לריכא ליה" וכו"ל שהיה נ"י הרא"ל בפ"א דשבת ס"ס כ"ה שס' דהתם מיירי בלדס שקשה לו להתענות כדלמך שמואל גופי' לעיל מההיא שמעתתא היושב בתענית חוטא הוא. והא דנקרא קדוש נבי מיר הוה במי מלער נפשי' ומשום דנקרא חוטא כי לא מלי מלער נפשי' קאמר שמואל דליו חייב לפרוע עכ"ל דלכאורה דברי הרא"ל תמוהין שס' נגד דברי הגמרא דמשנו לשמואל הא דנקרא קדוש נבי מיר אגידול פרע קאי ולא על הנזיר עמלו ועוד תמוהין דבריו דהא ברומיא דר"א אדר"א משנו דהא דר"א נקרא קדוש מיירי במי לנעורי נפשי' וא"כ עכ"ל דשמואל דפליג על ר"א מיירי נ"כ במי לנעורי נפשי' ואפ"ה נקרא חוטא אכל צורו שהיה לפניו נ"י הע"י הראשון ואתי ספיר הכל ועיין שו"ת הרדב"ז ח"ג שאלה תי"ח שהביא שם דברי הרא"ל שזכאן ובפי' נדרים שלו וכמ"ס הריקאנטי ומשכ"ס הרדב"ז עי"ל דאיתא בפ"ק דתענית הא דמי לנעורי נפשיה הא דלא מלי לנעורי ומי שיושב בתענית ומלער נקרא חוטא אכל מי שאינו מלער כלל לא נקרא חוטא עכ"ל א"ס דר"א הוא דלמך בזכות ל"ב ב' גדולה תענית יותר מן הלדקא ואזיל לשיטתו בתענית י"א א' דנקרא קדוש במי לנעורי נפשי' ומשכ"ס הרדב"ז אכל הכון אלאי שזו שיטה היא ולא הלכתא הכי דכולהו ס"ל מיר חוטא הוי ולדידהו נמי היושב בתענית חוטא הוא אכל אכן לא קי"ל הכי בו' דהא ר' יודא אומר חסידים הראשונים בו' עכ"ל וכו"כ בתוס' נזיר פ"א מ"ב דמוקי אביי בנדרים י' א' להא דשמעון הלדיק בשטתה ש"מ לית הלכתא כותיה עיי"ש ובאמת הרמב"ם רפ"ג מהל' דיעות כ' להא דר"א הקפר ועיי"ש בלח"מ ומה שס' שם בתוס' ותדע בו' ובגמרא קאמר דמתניתין איתא כר"י ולא כר"ס דס"ל כשמעון הלדיק עכ"ל במתכ"ל לא דק דו"ל בגמרא שם י' א' נדבה דנזירות מח"ל ומשני ר"י לנעמ"י בו' וכבר כ' התוס' שס' ד"ה נדבה דה"ל נמי דהו"ל כלליל כשמעון הלדיק ע"כ ומשכ"ס שם עוד בתוס' חדשים ע"ד הכ"מ בסוף הל' מירות ואנב ריהטא כתבו בו' אומר אני להיסק הוא כ"כ אנב ריהטא והכ"מ דק שס' הרמב"ם בעמלו בפ"ג מהל' נדרים הכ"ג והובא בשו"ע יו"ד סי' ר"ג ס"ז והביא שם ג"כ מעשה דשמעון הלדיק מי שהי' מתגאה ביופיו וכדר בזמיר עיי"ש ובס"ס דברי דוד להגאון ר"ד טעביל ז"ל כ' שם בחידושים מנן הגאון המחבר לתרץ ד' הרמב"ם וזיין לכל משכ"ס התוס' הג"ל וכבר כתבתי הג"ל ע"ד התוס' [עיין בתוס' סופר חו"ד סי' ר"י] שכתב הוא כמעט ככל דברי התוס' מלבד מה שהביא מדגמ"מ נדרים ד"י שד' התוס' נראים תמוהים בזה וכל ד' התוס' כוללים בתו"ם שם וגם בתו"ם שם החליט דהרמב"ם אינו פוסק כשמעון הלדיק יעו"ש. לשון הגאון מהרמ"א שליט"א המחבר ס' יר

כ"ש, מכאן ליושב בתענית שנקרא חוטא, פ' יושב בתענית בכעס שלא לשם שמים. — בנדרים (ה) פ"א אמרין: אע"ג דהרין קרא בנזיר טמא כתיב מפקינן מינה דנזיר טהור חוטא מקרי משום דשנה בחטא הוא. והא דאמרין במס' נזיר [ג' 6] אפילו לר"א הקפד דאמר נזיר חוטא הוא, הני מילי נזיר טמא וכו' התם הכי פ' ה"מ נזיר טמא מיקרי חוטא לצאת מכלל נאה מטעם חטאו. אבל נזיר טהור לאו חוטא הוא קרי (ו) שויצא מכלל נאה מטעם חטאו אע"ג דחוטא הוי וכי קאמר אי נאה הוי נזיר:

ותולדות (ז) הנזיר לאכילה ולשתיה, לך לך אמרינן לנזירא סחור סחור לכרמא לא תקרב. ואמננס יש תולדות להתחלת נזירות כנוון כנוון למ"ד [לשון] שבדו להם חכמים להיות נודר בהם מפורשים בנזיר.

סימן פא [קלוי]

בשר מן החי. והזהיר הכתוב ב' אלה תולדות נח. אך בשר (א) דמו בנפשו לא תאכל, הכל בכלל בני נח הם והזהיר בפרשת ראה אנכי לא תאכל הנפש עם הבשר, ותניא בת"כ ומייתי לה בסנהדרין בד' מיתות לא תאכל הנפש עם הבשר זה אבר מן החי ר' חנינא בן גמליאל אומר זה הדם מן החי. ואבר יבשר

תועפות ראם

(ד) אינו בדפוס עד ס"ס. (ו) קרי. ז"ל קרוי ונש"ב אח"כ אי ז"ל אהא נאה [הגר"ד] ועיין נזיר ב' ב' תוד"ה ואח"כ.
 (ז) ותולדות הנזיר כו' לך לך אמרין לנזירא כו', אף שבמדרש נש"ב סי' ח' אמרו מחלה אמר לך לך אמרין לנזירא כו' אפ"ה כתבו
 רבינו לפסק הלכה ואין זה משל בעלמא ולפנש"ב בס' תורת חיים לע"י י"ו ח' פי' דלמריקין לוי' לנזיר שיד' לו מן הכסף וירחיקו ממנו
 ממונו בתכלית הירחוק דלפי"ה סחור סחור דהיינו סביב הכרס אי יקרב דכל היכא דכתיב סביב מתרגמין סחור סחור עיי"ה א"כ
 י"ל דהא דלמריקין לנזירא שלא יך סביב הכרס מנחון בנאות אינו כ"א משל בעלמא ולאו ארביא דלכנחא אבל עכ"פ מינה שמעיין דבתוך
 הכרס לא יקרב דלכ"ה איסורא דרנבן ולאו רנבין בתולדות.

(N) בשר בנפשו דמו לא תחבלו כג"ל ומש"ל רבינו הכל בכלל בני נח הם ר"ל דלע"ג דלאו זה לבד נאמרה מ"מ גם ישראלים כגון וא"כ אם תתרו באוכל אבר מן החי משום לאו זה אך בשר בנפשו דמו לא תחבלו. הוי התראה מעליא וק"י. וכ"כ הרמב"ם בפ"י המטהר ריש עשרות שאמרו ע"ס והאוכל אמה"ה ממהם סופג את המ' וז"ל לפי שאיסור אמה"ה מאמרו אך בשר בנפשו דמו לא תחבלו וכל מה שהותר לנו לאכול אחרי השחיטה מי שאכל ממנו אברו הוא חיי סופג את הארבעים ע"כ"ל ולכן הביא הרמב"ם אזהרתו מלאו זה לאשמוע"ל דאף כשהתרו בו משום לאו זה לוקח ופסול"ה רבינו הכל בכלל בני נח הם ואע"פ שכ' הרמב"ם בפיה"מ ספ"י דחולין אנוק"ה שחייב את אלוים אמה"ה אינו משום שהקד"ה אסור לנח אלא לפי שמהם אסור עליו אמה"ה במה שנהם בסמי שמיאם בשר אמה"ה עכ"ל וא"כ היה נראה לכאורה דלר"ה להתיר העובר משום לאו דלא תחבל הנפש עם הבשר ולא משום לאו שאמר ה"ה לנח אבל ו"א דכוונת הרמב"ם הוא אילו לא ה"י כחוב בתורה שנתיים מקיני מאמר הש"י לנח שלא יאכל אמה"ה אע"פ שהאמת הוא שהשם הזהיר לנח על אמה"ה לא היינו מזהירים בזה שהקד"ה אסור לגביאים שפניו משה רבינו, אלא לפי שכתוב בתורה שמהם מפי הנבונה למד"ה אזהרה שזאת שנייה הש"י לנח על אמה"ה מפני זה אנו מזהירים היום ולפי באורו זה אין דברי הרמב"ם סותרים למ"ה ריב"ח סנהדרין ג"ס א' כל מנחה שנאמרה לע"ג וז"ל בסמי לשראל נאמרה לאו לבד"ה והנאמן מהר"ה ס' בבהב"טו כסנהדרין י"ז ב' הביא ראה משם להרמב"ם דס"ס ג' ו"א ומ' דבריו ופ"י הגדלה פ"י כוונה הגדלה דל' הרמב"ם עיי"ה ו"א ש' דגם לפי התירו על אמה"ה משום לאו דב"ג הוי התראה מעליא, אך משכ"ד בריש הסימן בשר מן החי כ"ל שט"ם ים כאן וז"ל אבר מן החי וע"י שפיר הביא אח"כ והזהיר בפ' ראה לא תחבל הנפש עם הבשר ובחולין ק"ב ב' פליגי בה ר"י ור"ל דלר"ה לא תחבל הנפש עם הבשר זה אמה"ה ור"ל לא תחבל הנפש עם הבשר זה אבר מן החי ובשר מן החי ואולי ז"ל כאן אבר ובשר מן החי דבשמיאם איירי כאן רבינו ולפי"ז ז"ל דרבינו שאמר והזהיר בפ' ראה לא תחבל הנפש עם הבשר ולא נשיטת ר"ל, מיהו אורו פסוק דפ' נח אך בשר בנפשו דמו לא תחבלו א"ה בצבר ובשר מן החי אף לר' יוחנן כמס' הלח"מ בפ"ט מלכים ה"א לזעת הרמב"ם ע"ס ולא זכר שם"כ הרשב"א בחי' ס"פ העור והרובע מ"ה הרמב"ן, אולם מן שאמר רבינו אח"י ותחיל בחי' ומייתי לה בסנהדרין דל"ה לא תחבל הנפש עם הבשר זה אמה"ה כו' ערובי דברים חיוני הכל הזה בה"כ ל"ה מזה כלל אלא שבספרי דברים פ' ע"י כחצו כן ובפס"מ ג"ס א' מייתי לה ולפינו ע"ס חסר העיקר מדברי רבנן דפליגי על רחב"ג ואמרי לא תחבל הנפש עם הבשר זה אמה"ה וכמפורש בספרי אולם מדוע לא כ' רבינו כל הברייתא דסנהדרין ע"ס דפליגי רחב"ג ורבנן בחדק קרא דפ' נח אך בשר בנפשו דמו לא תחבלו והלא רבינו התחיל דבריו בצותו פסוק דפ' נח ולפסמ"כ תוס' בסנהדרין ג"ס א' ד"ה אף ובה"י אנהות ממס"ר ע"ה דדברי הת"ק ע"ס הוא דברי הת"ק דלע"י כו' ב' דליק אכל תחבל ולא אמה"ה א"ש דלא הביאו רבנן ועד עכ"ה דסנהדרין ס"א אחרו לענין הנהגה כ"ל שחור את הנפש כו' ונאמר שופר דם האדם בזהם דמו שפיג וכו' ע"י שיאמר ידוע אתי וע"מ"ה לא אני עושה ע"כ ומייתי לה בסנהדרין ע"ב ב' ועיי"ה בהגהות מהר"ה ס' שמד ע"ס מדוע נקמו מקרא אשר נאמר בב"ג כו' ולפי מש"כ לעיל י"ל להורות דין התראה דגם. משם הוי מותרת אולם ע"ס האמיר במכילתא פ' משפטים פ"ד דליק ע"ס דרנח בסוף ממה שנאמר שופר דם האדם בזהם דמו יספק עיי"ה דלא כמ"ס בסנהדרין כ"ב ב' א"ש בפשיטות דמש"ה חסכו בתוספתא מקרא זה אשר נאמר בב"ג ולא נקמו הרבה מקראות אשר נאמרו בתורה על חוב מיתה בש"ד להורות בהתראת מיתת סייף דינו, ואף שיש לדקדק על ראיית המכילתא משם דהא שאר צ"נ שכל מיתה האמורה בב"ג אינה אלא בסייף כסנהדרין כ"ו א' וי"ע שלא למדו מזה בגמרא לדין בנח

[illegible]

כפר עמוד ב אבילות ראים

הזכרתה. ותניא בספרי לפני ה' אלהיך תאכלנו זו שילה. במקום אשר יבחר ה' אלהיך זו ירושלים.

סימן פג

בכורות חוץ לחומה (א) דכתיב בהוא קרא לא תוכל לאכול בשעריך מעשר דגנך תירשך ויצהריך ובכורות בקר וצאנך בשעריך פי' כי אם בירושלים שאינה שערים מיוחדים לך אלא [של] כל ישראל דירושלים לא נתחלקה לשבטים:

סימן פד [קסו]

בכורים חוץ לחומה, דכתיב בהוא קרא ותרומת ירך ואמרינן במכות כאלו הן הלוקין [י"ז א'] ובקרושין (א) פ"א ובסוטה ותרומת ירך אלו הבכורים:

סימן פה [שצו]

תודה ושלמים חוץ לחומה. דכתיב תו באותו קרא ונדבתיך אלו תודה ושלמים, במכות כאלו הן הלוקין [י"ז א']:

סימן פו [קכט]

צדופי אסורין שלא לאכול דכתיב בפ' ראה אנכי לא תאכל כל תועבה. ואמרינן בע"ז פ' אחרון [ס"ז א'] אמר ר' משום ר' מאיר מנין לכל איסורין שבתורה שמצטרפין זה עם זה, ת"ל לא תאכל כל תועבה כל מה שתעבתי לך הרי הוא בכל תאכל, אעפ"י שלמעלה [ס"ז פ'] למדנו בק"ו מאיסורי נזיר הוצרך בכאן ללמוד שאפילו במקום ביטול ברוב כגון (א) שרבה איסור על חברו מצטרף לכזית:

תועפות ראה

וטעות שם חיבת אינו והנכון כנ"י הכת"י [הגר"ד]. ומשכ"ל וישן דרבנן פליגי עלי' דר"ש לא הזכרתה, הנה הלח"מ בפ"א מהל' צמורות הט"י כתב דלפטר דרבנן ל"פ עליה דר"ש כ"א במ"ש ר' שמעון דלח"א קרא לחייבו כשאלו צמורות קודם קריאה ולרבנן נהיה תלוי מילתא ובהא לחודי' פליגי עלי' עיי"ש ולפ"ד רבינו דרבנן פליגי עלי' דר"ש ס"ל לרבנן שאין מקרא יולא מדי פשוט ולא קאי רק על אכילת חוץ למחיצה ומש"ה מפרש הש"ס בפסחים דע"י פלוגתא דר"א ור"י אליבא דהלכתא שאין הבשר יותר באכילה עד שזרק הדם יליף ליה ר"א מדכתיב והבשר תאכל ור' יהושע אין הבשר מותר באכילה עד שזרק הדם ק"ו ה"ל כו' ולא אמרו שם דנפקא לן מנדבותיך שבמקרא דלא תוכל לאכול כמש"כ בס' מש"ח בסדר ראה עיי"ש ולכן השמיט רבינו היראים ל"ח קמ"ו. קמ"ו. שכי' הרמב"ם דהיינו כמש"כ כאן דרבנן פליגי עלי' דר"ש והשם חדש כ' ומ"ש רבינו רבנן פליגי עלי' לא ידעתי איך מקום כבודו והרמב"ם פסק כל הברייתא דר"ש כ"א במקומו אמנם מדברי רבינו נראה שאין הלכה כר"ש עכ"ל וכ' עוד הש"ח דרבינו ק"ר בלשון ולא ביאר דהא דהזכירם התורה שלא לאכול נ"ש חוץ לחומה הוא דוקא אחר שיכנסו לפנים מן החומה וכמ"ס במכות י"ט ב' אמר רב אסי אמר ר' יוחנן כו' והר"ג ר' ישראל העשיל קאלווסקי שליט"א העריני דז"ע בפס"י ב"מ ז' א' סד"ה הא צ"ע חומה שכי' ודחי לאו דלא תוכל לאכול בשעריך והרי קודם שנכנסו לפנים מן החומה ליכא לאו דלא תוכל ויפה הקשה:

(א) בנדפס הוא ס"ס שג"ב אך מש"כ כאן בשעריך פי' כו' ע"ס ליתא שם ובאמת קשה לי מה יענה רבינו לר' יהודה דס"ל [יומא י"ב א'] ירושלים נתחלקה לשבטים ומי סגי ל' להרא"ה ממה שכי' בפירוש בפסוק הסמוך כ"א לפני ה' תאכלנו במקום אשר יבחר ה' אלהיך זו הרי דלא תוכל לאכול בשעריך הוא חוץ לירושלים והוי אליבא דכולי עלמא:

(א) ובקדושין ס"א ובסוטה כ' הגר"ד שליט"א דלא נמנא שם ושם:

(א) כגון שרבה איסור על חבירו מלערך לכזית והיינו כר' אלעזר ונחיש ע"ס א' דלמך אין איסורין מצטלין זה את זה כשם שאין מלות מצטלות זה"ל ואפי' ברובא אין מצטלין זה"ל דליתו שלא ברובא אלא במחצה על מחצה גם לריש לקיש דפליגי עלי' דר"א יסבור דאין מצטלין זה"ל ולהכי נקט ר"ל שם ע"ה א' דוקא הפיגול והנותר והטמא ג' איסורים יחד אבל תרתי אין מצטלות זו את זו וחייב כ"כ בס' קהלת יעקב בח' לפסחים קמ"ו א' עיי"ש דלא כשו"ת בית יעקב סי' ס"א שפי' הא דריש לקיש בב' מינים והאי וטמא פי' או טמא והוי רק ב' מינים והוא הוא דפליגי ר' אלעזר ואמר דאין איסורין מצטלין זה"ל וכשהיו שלשה באמת בטל חד בחרי ועיין בשו"ת עמודי אש סי' י"ג אות ד' שהביא ג"כ מירושלמי פ"א דחלה שם בג' דברים אין איסורים מצטלין זה"ל לר' אלעזר ולא זכר שם דברי הקס"ל. ולענין מה שהביא שם דברי האו"י סוף ח"א סי' תשע"ט לענין ביטול היתר דברי ר' נחון להעיר שכי' האו"י שם להביא ראיה מהקמץ דבה דלח"א ושיטת מקרא אחד דרשו ולקח מדם הפר ומדם השעיר הדבר ידוע שדם הפר מרובה מדם השעיר רבנן סבירי מכאן לעלין שאין מצטלין זה"ל ור"י סבר מכאן למצ"מ שאין בטל והשתא הניחא היתר בהיתר ותרומתו שוין לענין ביטול עכ"ל האו"י ואין הדברים מובנים כלל ובאמת דלנו המדפיסים כאן והדברים מובנים באו"י ח"ד למס' ע"ז סי' קע"ה שכתוב שם כל דברי המחבר שבשו"ת זה ומשם אנו רואים שג"ל והשתא הניחא היתר בהיתר דתרומתו אלא מין במינו דליסורא בהיתר מנלן דלא בטיל ואומר אני מלגא פריך הכי ש"מ דאין חילוק בין היתר בהיתר לאיסור בהיתר דתרומתו שוין כו' ודלנו המדפיסים מן דתרומתו הראשון להכי וזה דרכי

ספר עמוד ב אכילות ראים לב

סימן פו [קפב]

מעשר שני שלא לאכל באנינות. הוזהר הכתוב ב' [תבא] (א) לא אכלתי באוני ממנו. והיכן הוזכר מעשר שני שם, דכתיב בערתי הקדש מן הבית (ב) וגם נתתיו ללוי זו תרומה ותרומת מעשר, לגר ליתום ולאומנה זה מעשר עני ולקט שכחה ופאה וסמך ליה לא אכלתי באוני ממנו. ומאחר שכולם כאן מנלן דאמעשר שני לחוד קאי, דכתיב "לא אכלתי" בעל המעשר הוא דקאמר הכי. ואין לנו בכולם שהאכילה תלויה בו אלא מעשר שני שהרי כולם יוצאים מתחת ידו ללוי או לכהן או לעני. הלכך יש לנו לומר דאמעשר שני לבד קאי. לאו (ג) זה דלא אכלתי מצאתי בבה"ג ואינו נראה לי, דהא לא בערתי מסנו בטמא אינו לאו דאמרינן עליו בהערל ביבמות [ע"ג י'] היכן הוזהר עליו מומאת הגוף בהדיא כתיב ביה מומאת עצמו איני יודע בו וכו' :

סימן פח [שצד]

שלא לאכל קדשים באנינות. אמרינן ביבמות פ' הערל [ע"ז ח'] א"ר יצחק מנין לערל שאמור במעשר שני נאמר "ממנו" בפסח ונאמר "ממנו" במעשר, מה "ממנו" האמור בפסח ערל אמור בו אף "ממנו" האמור במעשר ערל אמור בו. ומינה מה ממנו האמור במעשר אונן אמור בו אף ממנו האמור בפסח אונן אמור בו. ומזה (א) למדנו גם לאו לערל במעשר והוא מחשבון חלאוין ושאר קדשים החמורים ילפינן מפסח הקל מק"ו וכלהו קדשים ילפינן ממעשר הקל מק"ו, כדאמרינן ביבמות בהערל ובזבחים פ' טבול יום [ק"א ח'] :

סימן פט [קפא]

מעשר שני שלא לאכלו בין בטומאת הגוף בין בטומאת עצמו. אמרינן ביבמות בהערל [ע"ז י'] לענין מעשר שני היכן הוזהר על אכילה איני יודע מומאת הגוף בהדיא (א) כתיב בפרשה אמור אל הכהנים נפש אשר תגע בו וטמאה עד הערב ולא יאכל מן הקדשים ומעשר שני איקרי קדש. כדאמרינן לעיל בערתי הקדש מן הבית זה מעשר שני וכתיב כל מעשר הארץ מורע הארץ קדש לה'. וטומאת עצמו מנין, ת"ל לא תוכל לאכול בשעריך מעשר דגנך תירשך ויצהרך ולהלן הוא אמר בשעריך תאכלנו הטמא והטהור יחדיו. ותנא דבי ר' ישמעאל אפי' טמא וטהור אוכלים בקערה אחת ואינם חוששים דהיינו טומאת עצמו וקאמר רחמנא ההוא דאמר לך בשער (ב) הכא לא תאכל למדנו דלא בערתי לא הוא הדין לא אכלתי באוני כאשר פרשתי למעלה בסמוך [ס' פ"ו] :

תועפות ראו

דרכם כסל' למו וחיזוק צעני על השו"ת עמודי אש שלא זכר שם דברי האר"ה ה' צ"ח ס' פ' אר"י סק"א עיי"ש בצורך. ואפשר לפרש דברי רבינו גם אליצא דרש לקום לאמר דאיסורין מצטלן זא"ז ברובא וכמש"כ התוס' בשבת פ"ג ב' ד"ה אסורין דאעפ"י שמצטלן זה את זה כצטלן מצטרפין הם למלקות חש"ל שפילו במקום ציטול ברוב טעם שרצה איסור על חבירו ור"ל שצטלן יחד דמתבטל ברובא טכ"ו מצטרף לכיית דהיינו זה אחר זה מיהו אפי' צבת אחת שפיר קאמר רבינו כאן דהוצרך צבאן ללמוד דאפי' צטנים וג' איסורים מצטרפין זה עם זה דאילו מק"ו דמיר לא הוה שמעינן אלא דומיא דמיר שכל האיסורים שלו הוא מאיסור אחד וס"ה ככל איסורים שבתורה כגון אסור נבילה מצטרף נבלת הסור ונבלת השם ונבלת הנבי לכוין כיון דהוא משם אחד משא"כ באיסורים נפרדים אין ללמוד מזהיר וכוונת רבינו שכל שפילו במקום ציטול ברוב כו' ר"ל דאע"ג דיש לומר איסורים מצטלים זה את זה וכד"ל אפי' מצטרף לכיית לר"י אליצא דר' מאיר דמסיק ל' מלא תאכל כל תועבה :

(א) חסר בכו"י. המעתיק : (ב) וגו' ותניא בספרי בערתי הקדש מן הבית זה מע"ש וי"ר וגם כו' כ"ל : (ג) לאו כו' מכאן ועד סוף סימן זה אינו נדפס ועיין יבמות ע"ג ב' תוד"ה והיכן ובמהרש"א שם והוא מחלוקת הרמב"ם והרמב"ן דהרמב"ם מנא"ס כבה"ג עיין ל"ת ק"ג ק"ה ודעת הרמב"ן כהר"ם ועיין בסוף שורש ח' להרמב"ם והרמב"ן שם, ומנא"ל י"ש ד' הרמב"ם ופי' הא דאמרינן היכן הוזהר עליו היינו כחיות מקום הוא מזהיר על אכילתו בטומאה והמעה"ת קלסיה לדבריו דמה שהקשו בגמרא סוה"ג בהדיא כתיב ביה היינו שמתחילה לא הנין הקושיא עד"ו ועיין בס' דבר מורה שורש ח'. והראב"ן סי' י"ח כתב צוה"ל ומיהו מלקות ליכא על ציעורו אלא איסור עשה כדפרישית כדכתיב ואכלת לפני ה' אלהיך מעשר וכו' ולא לפרש"ה ולא הבא מכלל עשה עשה וזהו אסור לבצע מהם בטומאה עכ"ל והוא כדעת רבינו :

(א) ומהו כו' עד ושאר חסר נדפס סי' שצ"ד ועיין סמ"ג לאוין רנ"ע שכ' כדברי היראים :
(א) כהדיא כ"ל. [הנרא' ד']. (ב) כשעריך תאכלנו הכא כו' בערתי לא הוי לאו וה"ה כו' כ"ל ונדפס חסר מן למדנו ע"ס :
לסיני

וּו הרביעי.

חייבי עשה ח'. אכילת פסח, אכילת מצה, שלש סעודות, שלא לאכל ב'ד, אכילת מרורים, אכילת קדשים קלים בכורים ובכורות ומעשר בהמה, אכילת מעשר שני, אכילת קדשי קדשים, אכילת שירי מנחה, תרומה ממאה:

סימן צ [תח]

צוה הקב"ה בפרשת בא אל פרעה ואכלו את הבשר כלילה הזה צלי אש וגו' ותניא בשלהי פסחים [ק"ז ג'] ובברכות פ"א [ט' ה'] ואכלו את הבשר כלילה הזה צלי אש ומצות על מרורים יאכלוהו, (ותניא) ר"א בן עזריה אומר נאמר כאן כלילה הזה ונאמר להלן ועברתי בארץ מצרים כלילה הזה מה להלן עד הצות אף כאן עד הצות. ר' עקיבא אומר הרי הוא אוסר בחפזו עד שעת חפזו ומצה איתקיש לפסח דכתיב ואכלו את הבשר כלילה הזה צלי אש ומצות. הלכך יש לחוש לדברי ר"א שלא לאכול מצה אחר הצות, דסתם לן תנא דמתניתין כוונתיה הפסח אינו נאכל אלא עד הצות באי זה מקומן [י"ז ג'] ואמרין [י"ז ג'] מאן תנא ואמר רבא (א) ר' אליעזר בן עזריה הוא ואמר רבא [פסחים ק"ז ג'] אבל מצה אחר הצות לדברי ר"א בן עזריה לא יצא ידי חובתו:

סימן צא [קח]

אכילת מצה. צוה הב"ה בפ' בא אל פרעה בארבעה עשר לחדש בערב תאכלו מצות. ותניא במכילתא בערב תאכלו מצות הכתוב קבעו חובה (א) ולעיל פסקין כר"א בן עזריה לענין פסח עד הצות. ואמרין בשלהי פסחים [ק"ז ג'] אמר רבא: אכל מצה אחר הצות לר' אליעזר בן עזריה לא יצא ידי חובתו, דהא איתקש ליה לפסח כדפרשין לעיל. ותנן בכל שעה [ט"ז ה'] אלו דברים שאדם יוצא ידי חובתו בפסח בחמים בשעורים בבוסמין ובשכולת שועל ושיפון. ומעמא מפרש בגמרא, דתנא דבי ר' ישמעאל וכן תנא דבי ר"א בן יעקב לא תאכל עליו חמץ שבעת ימים תאכל עליו מצות דברים הבאים לידי חמץ אדם יוצא ידי חובתו בפסח יצאו שאר מינים שאינם באים לידי חמץ אלא לידי מרחון. וצריך שתהא שמורה לשם מצה משעת טחינה דכתיב ושמרתם את המצות בעינין שימור לשם מצה [מ' ה'] ובשלהי (ב) ערבי פסחים [ק"ז ה'] אמר רבא מצה בזמן הזה דאורייתא מרור דרבנן. ואע"ג דפליג רב אחא בר יעקב ואמר אחד זה ואחד זה דאורייתא (ג) כרבא קימ"ל דתניא התם כוונתיה. וקימ"ל כרב יוסף דאמר רב יוסף אמר רב יהודה אמר שמואל אין מפטירין אחר הפסח (ד) אפיקומן פי' אפיקו מיני. וצריך לאכול מצה בהסיבה [ק"מ ה'] ונשים חייבות באכילת מצה, ואעפ"י שהיא מצות עשה שהזמן גרמא, דאמרין בפסחים באלו עוברין [פ"ג ג'] אמר ר' אליעזר נשים חייבות באכילת מצה דבר תורה שנאמר לא תאכל עליו חמץ שבעת ימים תאכל עליו מצות, כל שישנו בכל תאכל עליו חמץ ישנו בקום אכול מצה והני נשי הואיל ואיתנהו בכל תאכל חמץ איתנהו בקום אכול מצה. תניא בתוספתא [פ"ג י"ד] שחל להיות בשבת מבערין את הכל מלפני השבת ואופה לו מצה מערב שבת (ה) תרומה מהורה:

תועפות ראי

(א) לפיכך אמר רב יוסף. ודע דס"ל א"ל אב"י וממלי דראב"ע ודאורייתא דילמא דרבנן ולהרחיק מן העבירה ומשנו א"כ מאי אלא וא"כ יקשה דתוספתא ספ"ה דפסחים תנא גמ' פסח אינו נאכל אלא עד חצות ואפ"ה מסיס שם ואין חייבין עליו משום נותר כו' עד שיעלה עמוד השחר ואילו לראב"ע מחצות ה' נותר כמ"ע בפסחים ק"כ ב' ומאליהו באל"ו ה' פסחים ס"ס רל"א שהקשה ק' ויש לחרץ עפ"י ס"ה התוס' פסחים ק"כ ב' ד"ה אמר ר' יו"ל פי' אי הוה מדרבנן לא הו"ל למוחלי אלא דהא נשיל [זבחים כ"ה א'] גמי תודה ומאליהו [ס"ג א'] תנא עד חצות ולא תנא אלא כו' עכ"ל וא"כ י"ל דזה הדיוק אינו כ"ל במשנה דשני במתכוין להורות דין זה משא"כ בתוספתא דפסחים ספ"ה אפשר לפרש דר"ע היא ומדרבנן אע"ג דתנא אלא, מיהו בשו"ת עמודי אש קונטרס עמודי ירושלים לירושלמי ס"ה דברכות כ' דתוספתא אמר דאין חייבין עליו פי' שאין בו חיוב כרת אלא ענש על איסור מה"ת עיי"ש:

(א) וכו' בפסחים ק"כ א': (ב) אינו נגדפס ס' ק"ה אלא בסי' ק"ע עד כוונתו: (ג) ז"ל דרבנן, וכ"כ בס"ס ז"ד: (ד) הפסח ס"ס וז"ל אחר מזה וגו' דבינו שם [ק"ט ב'] א"ר יוסף אר"י א"ל וכו' ג' הרי"ף והרא"ש, וצניאור משכ"ל אפיקו מיני נ"ל דר"ע מיני מתיקה וכמנ"ל התוס' פסחים ק"ט ב' ד"ה אמר רב דמנה לא אשכחן בשום דוכתא דליחסר בשתי מקומות דלא כפי' רש"ס שם ק"כ ב' ד"ה הוה מנחם, מיהו י"ל דמיני שכתב רבינו הוא תרגום של כלים וכרב שלא יעקרו מתצורה לחצורה ואף להא מילתא איתקש מנה לפסח דלא כהתוס' דהגל"ח שם כתב דע"כ לא כתבו התוס' דכריהם אלא לר"ע משא"כ לר"א ב"ע איתקש מנה לפסח לגמרי ורבינו פסק כראב"ע, ונגדפס ליתא הך וקיי"ל כרב יוסף כו': (ה) ע"ש בתוספתא ג' אחרת ולהלן סי' ש"א האריך בסי' התוספתא והוציא דבריו

ספר

עמוד ב אכילות

יראים

לג

סימן צב

שלש סעודות. צוה ויצרנו ב' ויהי בשלח. שיאכלו בני ישראל ג' סעודות בשבת דכתיב אכלוהו היום. ותניא בתוספתא בשבת פ' כל כתיבי הקדש [ק"ז ז'] כמא סעודות חייב אדם לאכול בשבת ג' ר' חדקא אומר [ארבע] ואמר ר' יוחנן ושניהם מקרא אחד דרשו, אכלוהו היום כי שבת היום היום לא תמצאוהו בשדה רבין סברי כהדי דאורתא. ור' חדקא סבר לבר מדאורתא וקימ"ל כרבנן. בכל מייל לא נפיק ידי חובתיה בסעודתא דשבתא כי אם בנהמא דכעין מידי דמחייב עליה ברכת המזון. דאמרינן בברכות פ' ג' שאכלו [מ"ט ז'] טעה ולא הזכיר של ר"ה בברכת המזון אין מחזירין אותו שבת ויו"ט דלא סגי ליה דלא אכיל, פ"י (א) מידי אותו, מ"ט ר"ה אי בעי אכיל ואי בעי לא אכיל שבת ויו"ט דלא סגי ליה דלא אכיל, פ"י (א) מידי דמחייב עליה ברכת המזון. וטעמא דההוא קרא דמפקינן מיניה ג' סעודות אלחם קאי דכתיב הוא הלחם אשר נתן ה' לכם לאכלה. וברכת המזון לחם כתיב דכתיב ארץ אשר לא במסכנות תאכל בה לחם וכתוב ואכלת ושבעת וברכת את ה' אלהיך:

סימן צג [תח]

שלא לאכול פסח ב"ד. דכתיב ואכלו את הבשר בלילה הזה. ותניא בשלח פסחים [ק"ז ז'] יכול יהא נאכר בקדשים ביום ת"ל ואכלו את הבשר בלילה הזה בלילה הוא נאכל ואינו נאכל ביום ואע"ג דר' עקיבא הוא דקאמר הכי ור' אליעזר בן עזריא פליג עליה ומיבעי ליה בלילה לגזירה שוה מודה ליה ר' אלעזר שאינו נאכל ביום, דכתיב בלילה תרתי (א) משמע ליה מקרא ולא הבא מכלל עשה עשה:

העפות ראם

דכריז בשבט"ל השלם סי' ר"ג עיי"ש כל לשון היראים כנגדפס ובהגמ"י פ"ו מהל' חמץ ומא' הוצאו דברי הרא"ם בקיטור וחיטוב צעני שחזר כאלו כל הביאור של התוספתא ובגמ"י פ"ט הרא"ם וגרסה מנהג כשר שלא לפסח מאה של מנחה ב"ד קודם חלות כו' הנה הריקאנטי כ' ע"ש הרא"ם פ"ט ק"ס צוה"ל דטוב הוא שלא לפסח מאה בעוד חמץ צבית כו' ועיין בפסח הדביר ביאור העיסור ה"ל ביעור חמץ וכתב הגר"ד שליט"א עמס"כ דבסי' ש"א שיאכנה היום מאה ויאכלנה למחר כה"י וז"ל תמיהני דהא אסור לאכול מאה צע"ס כל היום כדקיי"ל בירושלמי רפ"י דפסחים ואולי לקסינן קאמר כדקיי"ל צוה"ל סי' תע"ח עכ"ל ובהגמ"י פ"ג נהל' חו"מ פי' ואופס לו מנהג עשירה עיי"ש ובשו"ת ראשית בכורים ד' ל"ו:

(א) כמס"כ התוס' שם ד"ה אי והמרדכי בפ' כ"ב סי' שצ"ו הביא ד' היראים ובהגמ"י פ"ל מהל' שבת חות ו' כתב ר"מ והוא פ"ט וז"ל רא"ם ועיין צוה"ל ח"ב ה"ל ע"ש סי' כ"א מש"ס ע"ש ר"א ממין, ועיין ס"ז או"ח כ"ס תרע"ה שם דהא לחם משנה נכ"ע דאורייתא כדאמר ר' אבא בפ' כ"ב דכתיב לחם משנה ושלם סעודות ג"ל דאורייתא ופת צעין כדאיתא בסי' רע"ד וא"כ כש"כ שהוא קודם לנ"ח שאינו אלא מדרבנן עכ"ל זה הוא דעת היראים כאלו דנ' סעודות בשבת הוא דאורייתא וכדעת השולח למחרי"ל ה"ל יו"ט שז' שם יבא עשה דחובת שלם סעודות למאן דמחייב פת וידחה סכרת דליתאנן שהוא דרבנן כו' הוצא צביאור הגר"א או"ח סי' הקכ"ג סק"ו ומקור ד' רבינו כאלו הוא ממש"כ הבה"ל צמנין המנות עשין מ"ו "שמחת שבת" ז"ל היראים שלם סעודות בשבת והיינו אכילת פת לקבוע סעודה על הלחם והוא פי' מש"כ הבה"ל שמחת שבת דשמחה אחרת ליכא בשבת כמס"כ הנרעק"א בהשמות לחסודותיו סי' א' דבשבת ליכא חיוב שמחה עיי"ש שז' דנראה דאכילת פת אינו מלך חיוב שמחה דהא בשבת ליכא חיוב שמחה אלא דנראה דמן כבוד שבת לקבוע סעודה על הלחם כו' דגם צו"ט מדין שמחה היה כני בצמר ויין ובגדי צעונים אלא דחיובו כמו בשבת כו' עכ"ל אולם הרא"ם פ"ו דברכות סכ"ג כ' נראה לרבינו יהודה דחייב אדם לאכול פת צו"ט משום שמחה משום חלקהו חזי לאכילה ועיקר אכילה הוא לחם כו' חובה היא משום שמחה יו"ט ע"כ וכ' שם המע"ט והא דאמרינן אין שמחה אלא בצמר כלומר דבצמר הוי שמחה אכל ודאי דפת צעני צהדי' כו' דעיקר שמחה בצמר אכל עכ' הפת עכ"ל ועיין סי' רכ"ז ות"כ ומש"ס, ודע דבאגור סי' ת"א כתב ע"ש המרדכי פ"ק דשבת דהרב ר"א ממין פסק דאסור להשתנות עד שש שעות בשבת ואנכי לא ראיתי במרדכי שז' ד"ו בשם הרא"ם דמש"כ המרדכי שם מקודם גם הר"א ממין פסק כן אדלעיל מינה קאי עיי"ש ולא אדעתיה:

(א) תרתי. ז"ל ותרתי [הגר"ד] וז"ל יד"ע הרב הג' כו' מהרמ"א ראבינאוויץ שליט"א בעל ס' נר למאור במכתביו אלי, באמת בצרכות ובפסחים מבורר להדיא דהג"ס הוא מתיבת זה ולא מצללה ודברי היראים הם עפ"י המכילתא פ' בא דילוף מתיבת לילה ותמיהני אחר שהעתיק היראים הברייתא מברכות ופסחים ה"ל למה תפס הגו"ל כדברי המכילתא ונדחק בדברא דלגילה לומר דתרת"י ש"מ ולמה נאיד מו"ס בגמרא דין עכ"ל ולדעתו דברי היראים ברורים דממ"ס ר"ע א"כ מה ת"ל צלילה יכול כו' משמע להדיא דבשלמא לראב"ע כתיב צלילה הזה לומר דלא אח"כ היינו לאחר חלות אלא צלילה הזה שהוא קודם חלות כדילוף מו"ס אלא לר"ע דאמר עד שעה חסרון א"כ מה ת"ל צלילה ועו"א דלא למעוטי אח"כ אחי' אלא צלילה ולא קודם דהיינו יום שחשטו וז"ל ספיר מדקדק היראים לראב"ע הא עכ"ל דהא לדידיה אפסרין צלילה הזה למעוטי זמן המאחר ויחא ליה דלראב"ע תרתי משמע ליה מקרא צלילה הזה דוקא לא קודם ולא

מית

סימן צד [קט]

אבילות מרורים. צוה יוצרנו בזמן שבית המקדש קיים דאיכא פסח שיאכל פסח על מרורים, דכתיב על מצות ומרורים יאכלוהו, בזמן דאיכא פסח איכא מרור בזמן דליכא פסח ליכא מרור. תנן בכל שעה [ג' א'] אלו דברים שאדם יוצא בהן ידי חובתו בפסח בחזרת בעולשין בתמכה בחרחבינה ומרור יוצאין בהן בין לחין בין יבשין. אבל לא שלוקין (א) ולא מבושלין ויוצאין בקלה שלהן ומצטרפין לכזית. ואמרינן התם א"ל רב רחומי לאבוי וממאי דהאי מרור ירקא ואימא מרירתא דכופיא. אמר ליה כמצה מה מצה גדולי קרקע אף מרור גדולי קרקע (ב) אי מה מצה נקחת בכסף מעשר אף מרור נמי, אי מה מצה מינין הרבה אף מרור נמי מינין הרבה:

יש לשאול (ג) היכי קאמר ואימא תרי, הא תניא בכל לשון רבים דמשמע טובא ויש לדבר סוף דכל משמע טובא היינו טעמא דאמרינן מנין שאפילו ק' ת"ל עדים, במכות פ"א במשנה [כ"ז] והיינו טעמא דאמרינן לענין זבה ימים שנים ולא אטרינן מאה דאין לדבר סוף ולא בא הכתוב לסתום אלא לפרש הכא נמי נימא מרורים ק'. ואיכא למימר כיון דמרורין אינם שקולים שיש מרור יותר מחבה מוקמינן בתרי מרורים יותר וכיון דמרבין מה מצה מינין הרבה כול' האי כי (ד) מיני מצה לא אשכחנ מרים יותר מן האחרים:

תולדות למרור. שלא בזמן פסח, כדאמר רבא בשלהי פסחים [ק"א א'] מצה בזמן הזה דאורייתא מרור דרבנן. ואע"ג דפליג עליה רב אחא בר יעקב ואומר זה וזה דרבנן, כרבא קיימא לן דתניא התם כוותיה. וצריך שיאכל מן המרור כזית דאבילות כתיב (ה) בית ואכילה בכזית:

תועפות ראם

ולא לאח"כ וא"כ מוכח מלשון הגמרא דהגו"ס הוא חזית בלילה וגם מדברי הגמרא דנכרות שם שאמרו אח"כ בשלמא לראש"ע דלית ליה גו"ס אלטריך למיכתב ליה הוה מוכח נמי דלאו חזית הוה נכד הוא הגו"ס דל"כ לא שייך לומר לראש"ע דלית ליה גו"ס אלטריך כו' הוה דהא הוא הגו"ס והול"ל בשלמא לראש"ע הוה לגו"ס אלא לר"ע כו' ונאמת דכסחים שם חסר הך בשלמא כו' אכל לפמ"ש דנכרות משמע דעיקר הגו"ס הוא בלילה אלא דלענין ג"כ הוה לראש"ע דה"ל בלילה הוה דהוה עד חלות דוקא ולא לאח"כ וז' הווי העמודים עמ"כ היראים ומבע"ל בלילה לגו"ס כו' הכי משמע מדמהדר ר"ע א"כ מה ת"ל בלילה וכן לשון המכילתא דפ' בא רה"ל נאמר כאן לילה כו' מיהו תניא התם ספ"ה אי כבא השמש ובסלת ואכלת ת"ל מועד לאחך הפסיק הענין ובסלת ואכלת משחסיכה עי"ש עכ"ל ודע דהרמב"ן במנין המזות עשה מ' י"ב כ' שגטוינו דכבש הנשחט ביום הרבעה עשר בערב שהוא יאכל בלילה לא ביום משעת שקיעתו כו' ש"ז: עובר בעשה כלומר בלאו הבא מכלל עשה שהוא עשה עכ"ל ודברי היראים מסייע ליה כמבואר כאן:

(א) לא ידעתי למה דלג' א"ל כדש"ן שבמנהג וכן בנדפס חסר. (ב) ואימא היכדוף דומיא דמנה מה מנה מין זרעיה אף מרור מין זרעיה ואימא דומיא דמנה מה כו' נמי א"ל רבה דר רב חנין לאבוי אימא מרור חד מרורים כתיב ואימא מרורים תרי דומיא דמנה מה כו' כ"ל. (ג) יש לשאול כו' עד תולדות חסר בנדפס ומש"ל הא תניא כו' רומז למ"ש ב"ב ויקרא ט"ו כ"ה ריב"ב אומר שתי מדות אחת כלה ואחת מדה שאינה כלה מודדין מדה כלה ואין מודדין מדה שאינה כלה ופי' התוס' בסוכה ה' ב' ד"ה תפסת דריב"ב בל' ללמוד ממנה העולם שתופסין את המדה כלה ומניחין את המדה שאינה כלה אף כאן תופסין החשטון המועט שיש לו סוף וחש"ל בכל לשון רבים דמשמע טובא ויש לדבר סוף דכל משמע טובא פי' שתופסין כל המשמעות דמשמע טובא כיון שיש לדבר סוף ומש"ל היינו טעמא ז"ל והיינו טעמא ועיין מכות שם ה' ב' תולד"ה אף ובמנינה ב' א' פריך הגמרא ואימא זמנים טובא והטו"ס שם הקשה ג"כ מהך דתפסה מרובה לא תפסת הפסח מועט תפסת ונראה דהתם נמי יש לדבר סוף דבייט והחדש אשר נהפך להם מינון לשמחה ועי"ש בפרש"ש ועיין לקמן סי' קע"ח שהביא היראים דברי הת"כ בלורך. (ד) ז"ל כמניי. (ה) דלכילה כתיב זיה ואכילה כזית. כתב השם חדש וז"ל והא דהול"ל רבינו לאומרו במרור ספי מבמנה נראה דהוה לרבותא דלע"פ דהוי מרור בזה"ל דרבנן אפ"ה צריך כזית דלכילה כתיב זיה וכל דחקון רבנן כעין דאורייתא תיקון דומיא למ"ש בגמרא ל"ס ב' אמר רבא מסתברא מנה ומרור ופרש"י הוקשו אהדדי עכ"ל אבל באמת רבינו הרא"ש דבר גדול השמיטנו אף לזמן הבית דיש רזין לומר דמרור לא צעין לעולם כזית אלא מעטם הנכרה דמרבין על אכילת מרור ואין אכילה פחותה מכזית עיין בהרא"ש ב"ב ע"פ סי' כ"ה ש"כ וכו' הה"ל בכתבים סי' רמ"ה דמרור לא כתיב זיה אכילה כלל דיאכלוהו אקרבן פסח קאי עי"ש ועיין בשאנת ארי' סי' ק' ובק"א שם והגרש"ם בכתבים קט"ו א' כתב ליישב קושיית הש"ל שם להרא"ש עי"ש ועיין בהנחות חדשית לסמ"ק סי' ר"כ ובס"ס ליימדי ה' בהשמות ולפמ"ש ב"ב ק"ה פסחים קט"ו א' נבאר מחלוקת דהלל וחכמים שם דפליגי בנבמשת הכתוב דלחיתא פלוגתהם ככהיא פלוגתא דר' וחכמים מנחות ל"ח א' דכתיב הכסף מין כ"ר רבינו הרא"ש דגם במרור כתיב בתורה אכילה דיאכלוהו לרבנן דהלל כל חד לחודיה משמע וגם אמרור כ' לזון אכילה אכל אין דמיונו שולא יפה לע"ד והכא דכתיב על מזות כו' אין לפרש דיאכלוהו כל חד לחודיה כמזון והחת"ס סופר חז"ל סי' ק"מ כ' וז"ל נפסקה ראשון איכא מ"ע באכילת פסח דפ"ע ובאכילת מנה דפ"ע אך מרור אינו מ"ע דפ"ע אלא ספל לפסח ע"כ כתיב מ"ע של אכילה על שניהם פסח וי"א

לד

יראים

עמוד ב אכילות

ספר

סימן צה [שצה]

אכילת קדשים קלים בכורים ובכורות ומעשר בהמה. צוה הקב"ה שיאכלום ישראל בירושלים (א) דכתיב בפ' ראה אנכי והבאתם שמה עולותיכם ובהיכם ואת מעשרותיכם ואת תרומת ידכם ונדריכם ונדבותיכם ובכורות בקרבם וצאנכם ואכלתם שם לפני ה' אלהיכם:

סימן צו

אכילת מעשר [שני] מזהאי קרא גופיה נפקא דכתיב ואת מעשרותיכם וכתיב קרא אחרינא ואכלת שם לפני ה' אלהיך מעשר דגנך תירשך ויצהרך ובכורות בקרך וצאנך (א):

סימן צז

אכילת קדשי קדשים. דכתיב בפרשת ראה אנכי רק קדשיך אשר יהיו לך ונדרריך תשא אל המקום

תועפות ראם

ומה ואמר על מרורים יאכלוהו פי' יאכלו שני אלו נמא' כתיב אכילה נכסה ובמא' ולא במרור אמנם בפסח שני גם המא' מפילה לפסח ומי שאינו אוכל פסח שני אינו אוכל מא' ע"כ כתיב על מנחת ומרורים יאכלוהו לפסח ולא כתיב אכילה אלא אפסח ולא אמנה ומרור ומ"מ אע"פ לא כתב אכילה בהדיא במרור לא בראשון ולא בשני ומ"מ ודאי דבעי כזית דליתקם למא' ופסח אלא שאין אנו יכולים להמציא זה מלבינו לכן הוכיח הרא"ש מדמארן בפע"פ דמבדק על אכילת מרור ש"מ פשיטא לרבנן מהקושא הנ"ל דשיעורו בכזית עכ"ל וד' הח"ס לרי"ך שוב לשון היראים דאכילה כתיב ביה כו' איפה כתוב במרור לשון אכילה, וראיתי בס' רביד הוה פ' בא ד"ס מלות ומרורים וגו' שבי' שם וז"ל כ' הרב המגיד פ"ו מקל' חו"מ הא דלמדין בלע מא' יא' דזו אכילה היא אבל בלע מרור לא יא' דלא כתיב ביה לשון אכילה והא דכתיב על מנחת ומרורים יאכלוהו אפסח קאי אבל כך כביד לא יא' עכ"ל הר"י ואני תמה עליו שלא כ' דברי הס"מ כהיותן דבאמת ז"ל הס"מ שם ה"ב, כשבלע המרור לא יא' מפני שאנו לריבין שיטעום טעם המרור בפיו שהוא זכר לוימררו את חייהם וכשבלע מא' כיון שהמא' נעשה בפיו הוה לה אכילה ויא' עכ"ל וא"כ אף לדברי רבינו היראים שבי' דאכילה כתיב ביה במרור עכ"ל יבדור נ"ב דבלע מרור לא יא' דשאני מרור מפני שאנו לריבין שיטעום טעם המרור בפיו שהוא זכר לוימררו את חייהם וכ"כ הרשב"ם בפסחים קט"ז ב' ד"ה בלע מרור לא יא' עיי"ש ומטעם זה כתבתי בגליון השו"ע או"ח סי' תע"ג חק יעקב סקב"א עמ"ש ומי שהוא חולה או איסטניס מותר ליקח לו מא' מין מרור שערב עליו ביותר ואם אי אפשר לו לאכול מעט או ילעוס בפיו לזכר טעם מרירות בלא ברכה וז"ל שם עיין בספר דברי מרדכי סי' נ"ג שהשיג ע"ז מה' דלקמן סי' תרנ"א כשי' י"ג וא"כ ה"נ ליתוס דילמא נפיק מיניה חורבא ובאמת לק"מ דשאני מרור שהוא לזכר וימררו את חייהם כמפורש במשנה פסחים קט"ז ב' משא"כ מלות ד' מינים שמלות המקום כן הוא ולא בעינן לזכרון דנר מה עכ"ל בגליון ודע דבמשנין ההכמה במ"ע דכית מלה ליל ראשון ש"פ כ' לתמוה על זה"ל שמה גם מלות דרבנן שמבדקין עליהם כו' היה לו למנות אכילת מרור מא' בפ"ע והנה מדברי היראים שהוב' בשו"ע דבשית הבה"ג ומנה גם אכילת מרורים למא' בפ"ע וראה שמהפך דברי הבה"ג שבי' בסדר מין המלות שלו בקום ועשה אות ע"פ לאכלו על מלות ומרורים דר"ל ב' מלות עשה הא' אכילת מא' והב' אכילת מרורים ולק"מ קושיית המע"ח דבאמת מנה הבה"ג אכילת מרור מא' בפ"ע כמו מא' ובס' טעמי המלות (לר"מ הבבלי) מונה אכילת מרור במ"ע מיוחד וכ' עליו בס' סדר המלות סי' ק"ד דהוא שלא כדת ובאמת דעת רבינו הוא:

(א) הרמב"ן במ"ע א' כתב שם בשם בעל הלכות שאמר לאכול קדשים ומע"ש בירושלים והנראה שהן נמנות שזים עכ"ל וזהו דעת רבינו: (א) עיין בס' מנחת חינוך מ' תמ"ב שבי' שם בענין אכילת מעשר שני בירושלים שהיה מ"ע מוטל שיאכל בירושלים ואם אוכל בירושלים מקיים מ"ע לא שמענו מכל הראשונים ויכול להיות שהוא רשות רק חוץ לירושלים אסור אבל בירושלים אינו מקיים מא' כלל ועיי"ש שבי' דאף לדעת הרמב"ן שהשיג על הרמב"ם ומונה בדברים הטובלים ההפרכה בפ"ע והמתינה בפ"ע כ"א למ"ע ע"פ במע"ש לא השיג הרמב"ן כלל ומודה דאין כאן אלא מ"ע של הפרשה ואכילה בירושלים אינו מונה ג"כ מבואר דכולם סוברין דאינו מא' כלל מה"ל לאכול בירושלים, ואני תמה איך לא השגיח בדברי הראשונים הבה"ג והיראים שמנו מ"ע של אכילת מע"ש בירושלים כמבואר כאן סי' ז"ו ובגדלם סי' קע"ח והרמב"ן בסוף הספר במ"ע שהוסיף משכחת הרב חשיב מ"ע ראשונה שנאטונו לאכול מע"ש ובכורות בירושלים ולעיל סי' ז"ה כתבתי דברי הרמב"ן בשם בעל הלכות וז"ל נעלם מהם מנחת חינוך ובס' מע"ח בסדר ראה הביא דברי הרמב"ן ותמה עליו שהיה לו לחשוב גם אכילת בכור בירושלים למ"ע כו' ולרבינו היראים י"ל דהא"ל דכל חמא וחדא מא' בפ"ע היא ובספר שער הציונים הנד"מ במשניות החדשים ד' ויולגה סוף סי' זרעים בפ"ב דמעשר שני מ"ו כ' וי"ל הוכחה להרמב"ן דאכילת מע"ש מ"ע דלא כמניגל אסתר דהא בספרי נא פכ"ג וכו' במדרש פ' נא ריה"ג אומר מין ושכר יויר לפי שאה"כ ואכלת לפני ה' וא' וגו' מעשר דגןך תירשך ויתרך יכול אף הנזיר במשמע ומה אני מקיים כו' חוץ מין מא' כו' עיי"ש משמע דאכילת תירוש מע"ש מא' כו' מואכלת שהרי ריה"ג משמע דס"ל מעשר ממון הדיוט הוא נכסחים ל"ו א' עכ"ל ותמיהני על דבריו דאין שום קביא להמג"א מן הספרי דהא המג"א כ' כי מה שהרמב"ם לא מנא' הוא לפי שאינו מא' בפ"ע רק חלק ממלות מעשר שני כי המלה היא להפריש מע"ש שנאמר עשר תעשר וגו' ואחד מחלקי זאת המלה הוא שצריך לאכלו בירושלים ולא יא' במין עכ"ל ודא"ל דמלה דאורייתא היא וכמו שהביא בשער הציונים שם מירושלמי ר"פ י"ה"כ התרומה ומעשר שני שהן בעמוד ואכלו. ובבבלי יומא ע"ד ב' איחא התרומה שהיא בקום אכול ומע"ש לא זכרו ודו"ק ועיין מש"ר בגרס"ש

ספר

עמוד ב אכילות

יראים

אשר יבחר ה', וסמך ליה ודם ובחך ישפך על מזבח ה' אלהיך והבשר תאכל (א) מוקמינן להאי קרא בקדשים קלים ובחטאת ובאשם ובכל קדשים הבאים בנדר ונדבה ואינו מוצא כי אם בכור ומעשר. וכתב תו כפ' ואתה תצוה ואכלו אותם אשר כופר בהם, ותניא [פסחים יט ז'] מכאן שהכהנים אוכלים ובעלים מתכפרים:

סימן צח [שמו]

לאכול שירי טנחה. כתוב כפ' צו את אהרן והנותרת מן המנחה יאכלו (אותה) אהרן ובניו וגו', וכתב כפ' ויהי ביום השמיני קחו את המנחה הנותרת מאשי ה' ואכלוה מצות אצל המזבח:

סימן צמ [קעו]

תרומה טמאה שלא לאכול (א) דאמרינן ביבמות בהערל [ע"ז ז'] ואוכלן בטומאת עצמן לוקה מה שאין כן בתרומה מילקי הוא דלא לקי הא איסורא איכא מנלן אמר קרא בשעריך תאכלנו הטמא והטהור יחדו, יאכלנו לזה ולא לאחר ולאו הבא מכלל עשה עשה:
יש (ב) להרבות בחשבון שהכנסתי שנים בכלל אחד, חשבון אסורי אכילות בין כולם נ"א וסימן וזכר לדבר אל תאכלו ממנו נא, נ"א בגמטריא הכי הוי:

תועפות ראם

הגרס"ש נזיר ד' א' ולפמש"כ המנחת חינוך י"ל דגמרתנו דנזיר לא כ"ל הויא דריס"ג דספרי ומש"ס אמרו מאי היא דקידושא ואבדלתא ודוחק:
(א) ונפרי מוקמינן כו' כ"ה בנדפס וכ"ה בלמח דספרי דנזיר פ' ע"ז ודע דהראב"ד בהשנות לס' המדע למנין המנות שצראש הספר מנחה כ"ז תשיב אכילת לחם הפנים למנחה דכתיב ויקרא כ"ד פ' ואכלוה במקום קדוש ועיי"ש בכ"מ ודו"ק בלשון הרמב"ם שצסה"ט ונשרשיו שורש י"א י"ב ותמלא יסוב להשגת הראב"ד:
(א) הרמב"ן חשבה במ"ע ששכח אותן הרמב"ם עיי"ש סי' ז' והוא כדעת רבינו ועיין להרמב"ם פ"ו מה' תרומות דין ג' ובמל"מ שם:
(ב) יש כו' מכלו עס"ם ליתא בנדפס:

